

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Állam- és Jogtudományi Kar

Szeged

SZAKDOLGOZAT

Társasági jogi érvénytelenség **Invalidity in Company law**

Készítette: Deilinger Viktória

Jogász

Nappali, JNA/I/03

Konzulens: Dr. Papp Tekla

Egyetemi adjunktus

Polgári Jogi és Polgári

Eljárásjogi Tanszék

SZEGED

2008.

TARTALOMJEGYZÉK

ÖSSZEFOGLALÓ.....	2
TARTALOMJEGYZÉK.....	3
Bevezetés.....	5
I.	6
Érvénytelenség, hatálytalanság elhatárolása.....	6
érvénytelenség a Ptk.-ban és a Gt., Ctv. rendszerében.....	6
a) Érvénytelenség, hatálytalanság elhatárolása.....	6
b) Érvénytelenség a Polgári Törvénykönyv (továbbiakban Ptk.) alapján.....	7
c) Érvénytelenség a gazdasági társaságokról (továbbiakban: Gt.) és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (továbbiakban: Ctv.) szóló törvény rendszerében.....	8
II.	9
Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés előtt.....	9
a) Cégbírói kontroll.....	10
b) Bejegyzés előtt indítható érvénytelenségi per.....	12
c) Polgári Törvénykönyvben nevesített érvénytelenségi okok alkalmazhatósága.....	18
12§ (3) A társaság jogerős cégbejegyzéséig a társasági szerződés érvénytelenségére a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.	19
Semmisség.....	19
„Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.”31	
A Ptk. hivatkozott relatív semmisséget eredményező rendelkezése a társasági szerződések vonatkozásában nem értelmezhető, nem alkalmazható, mert ellentétben áll a társult jogalanyok egyenlőségének és egyenjogúságának alapelvét. Ez az elv szerint a gazdasági társaságok tagjai mellérendeltek, és azonos jogok és kötelezettségek illetik meg őket. Ezek alapján nem lehetséges, hogy az egyik szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott feltétel kerüljön bele a társasági szerződésbe, amelyet a többi szerződő fél nem tudott volna befolyásolni.....	32
A szerződésminták alkalmazása.....	32
Megtámadási okok	32
III.	35
Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés után.....	35
1).....	36
A szabályozás rövid története.....	36
2).....	44
A társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított per a cég bejegyzését követően.....	44
3).....	55
Európai uniós szabályozás.....	55
4).....	58
Sui generis érvénytelenség?.....	58
IV.....	59
Cégadatot nem érintő szerződésmódosítás érvénytelensége annak bejegyzése előtt vagy után, illetve cégadat érintése esetén annak bejegyzése előtt.....	59
V.....	62
Érvénytelenség a cégjegyzékben szereplő megváltozott cégadat vonatkozásában.....	62
Záró gondolatok.....	65
Rövidítések.....	66
Felhasznált irodalom.....	67
Felhasznált honlap:	68
www.eur-lex.europa.eu	68
Források.....	69
Jogszabály.....	69
Jogalkalmazói döntések.....	69

ÖSSZEFOGLALÓ

A dolgozat célja a társasági jogi érvénytelenség, konkrétan a társasági szerződés (és annak módosítása) érvénytelenségének tanulmányozása a cégbejegyzést megelőzően és a cégbejegyzést követően.

A társasági jogi érvénytelenséget leginkább a polgári jogi és a társasági jogi sajátosságok egyedülálló összefonódásának aposztrofálhatnánk. Hiszen a cégbejegyzés előtti érvénytelenség inkább polgári jogi jellegű, társasági jogi specifikumokkal, míg a cégbejegyzést követően társasági jogi jellegű, polgári jogi és polgári eljárás jogi sajátosságokkal.

Elsőként az érvénytelenség és hatálytalanság elhatárolásával, és a Ptk., illetve Gt., Ctv. rendszerében található érvénytelenséggel foglalkoztunk. A dolgozat további részeiben a társasági szerződés érvénytelensége kapcsán négy esetkört vizsgáltunk:

„Társasági szerződés (létesítő okirat) érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés előtt” című fejezetben bemutattuk a cégbíróság idevonatkozó eljárását, majd a bejegyzés előtt indítható érvénytelenségi per szabályait. Végül részletesen megvizsgáltuk az egyes polgári jogi érvénytelenségi okok társasági szerződéssel kapcsolatos alkalmazhatóságát.

A „Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása a cég bejegyzését követően” című fejezetben a szabályozás rövid történetét (1988-tól napjainkig), majd a hatályos szabályozást mutatjuk be. Ezután következik az európai uniós szabályozás a társasági jogi irányelv bemutatásával, illetve a dolgozat egyik legérdekesebb része, amikor is a társasági jogi érvénytelenségről bebizonyosodik, hogy speciális, *sui generis* érvénytelenség.

Ezt követi a „Cégadatot nem érintő szerződésmódosítás érvénytelensége annak bejegyzése előtt vagy után, illetve cégadat érintése esetén annak bejegyzése előtt” és a „Társasági szerződés módosítása érvénytelenségének megállapítása már bejegyzett módosítás esetén, és ez érinti a cégjegyzékben szereplő cégeadatokat” című fejezet.

A kutatás során alkalmazott módszerekkel kapcsolatban elmondhatjuk, hogy a témában fellelhető összes jogszabályt, jogalkalmazói döntést és jogirodalmat megvizsgáltuk.

Legfőbb megállapításunknak a „Sui generis érvénytelenség?” című fejezetben tett végkövetkeztetést tartjuk: Véleményünk szerint speciális érvénytelenségi konstrukcióval, *sui generis*, önálló társasági jogi érvénytelenséggel állunk szemben.

Bevezetés

A dolgozat célja a társasági jogi érvénytelenség, konkrétan a társasági szerződés érvénytelenségének tanulmányozása a cégbejegyzést megelőzően és a cégbejegyzést követően, annak érdekében, hogy a törvényi szabályozást és a hozzá kapcsolódó legkülönbözőbb bírósági döntéseket (Bírósági Határozatok, Legfelsőbb Bírósági Elvi Határozatok, Jogegységi Határozatok, Közigazgatási- és Gazdasági Döntések, stb.), Kommentárokat és a témában megjelent (sajnálatosan kevés számú) jogirodalmi munkákat egységben, jól áttekinthetően összefoglalja.

A téma különlegességét az adja, hogy a társasági jogi érvénytelenséget leginkább a polgári jogi és a társasági jogi sajátosságok egyedülálló összefonódásának aposztrofálhatnánk. Hiszen a cégbejegyzés előtti érvénytelenség inkább polgári jogi jellegű, társasági jogi specifikumokkal, míg a cégbejegyzést követően társasági jogi jellegű, polgári jogi és polgári eljárás jogi sajátosságokkal.

A dolgozatban öt érdemi fejezetet találunk. Az elsőben általánosságban foglalkozunk az érvénytelenség és hatálytalanság elhatárolásával, és a Ptk., illetve Gt., Ctv. Rendszerében található érvénytelenséggel. A dolgozatban külön (második) fejezetben foglalkozunk a társasági szerződés érvénytelenségének megállapításával a cégbejegyzés előtt. Ehhez kapcsolódóan részletes elemzést adunk abból a szempontból, hogy a Ptk. érvénytelenségi okainak alkalmazhatóságát (a társasági szerződéssel kapcsolatban) egyenként megvizsgáljuk. A harmadik, „a társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés után” című fejezetben először a szabályozás rövid történetét (1988-tól napjainkig), majd a hatályos szabályozást mutatjuk be. Ezután következik az európai uniós szabályozás a társasági jogi irányelv bemutatásával, illetve a dolgozat egyik legérdekesebb része, amikor is a társasági jogi érvénytelenségről bebizonyosodik, hogy speciális, *sui generis* érvénytelenség. Az utolsó két fejezet: „Cégadatot nem érintő szerződésmódosítás érvénytelensége annak bejegyzése előtt vagy után, illetve cégadat érintése esetén annak bejegyzése előtt” és az „Érvénytelenség a cégjegyzékben szereplő megváltozott cégadat vonatkozásában”.

Előrevetítenénk, hogy a Gt. 11. § (4) bekezdése által lehetőségként felajánlott szerződésmintákkal területi korlátok miatt nem foglalkoztunk.

I.

**Érvénytelenség, hatálytalanság elhatárolása,
érvénytelenség a Ptk.-ban és a Gt., Ctv. rendszerében**

a) Érvénytelenség, hatálytalanság elhatárolása

A Legfelsőbb Bíróság 1/2002. PJE számú jogegységi határozatában megállapítja, hogy az érvénytelenség és a hatálytalanság egymáshoz közel álló, de nem azonos tartalmú fogalmak, jogi hatásuk is különböző.¹ Az érvényesség, valamint a hatályosság, illetve az érvénytelenség és a hatálytalanság nem használhatók szinonimaként, mert eltérő jogi tartalommal bírnak és eltérő jogkövetkezményekkel járnak. A szerződés (jogügylet) akkor érvényes, ha mind alakilag, mind tartalmilag megfelel azoknak a jogszabályoknak, melyek az adott szerződésre irányadók. A jogügylet hatályossága viszont azt jelenti, hogy az érvényes szerződésből eredő jogok érvényesíthetők, a kötelezettségek kikényszeríthetők, tehát a jogügylet képes kifejezni mindazokat a joghatásokat, amelynek érdekében a felek létrehozták.² A létesítő okiratnak, illetve a létesítő okirat módosításának érvénytelenségét az okozhatja, ha az előzőek alakiséga, illetve tartalma nem felel meg a jogszabályi rendelkezéseknek.

– **Harmadik személy beleegyezése, hatósági jóváhagyás**

Az érvénytelenségtől és a hatálytalanságtól még meg kell különböztetnünk azt az esetet, amikor a szerződés létrejöttéhez harmadik személy beleegyezése³ vagy hatósági jóváhagyás szükséges. A fenti körülmény beállta esetén a szerződés a megkötésének időpontjával létrejön. Ezt megelőzően viszont a szerződést létre nem jöttek tekintjük.⁴

b) Érvénytelenség a Polgári Törvénykönyv (továbbiakban Ptk.) alapján

A jogügyletek és jognyilatkozatok érvényessége, illetve érvénytelensége tekintetében a Polgári Törvénykönyvünk két csoportot különböztet meg: az abszolút értékű semmisséget és a relatív jellegű megtámadhatóságot.⁵

A semmis szerződés érvénytelenségére, ha törvény kivételt nem tesz, bárki határidő nélkül hivatkozhat. Az ilyen szerződés *ipso iure* érvénytelen, ezt a bíróság köteles adott esetben *ex officio* figyelembe venni. A semmis szerződés megkötésének időpontjával érvénytelen. A semmisségi okok Dr. Bíró György által kidolgozott rendszere a következő:

– **Az akarat hibái**

- A cselekvőképesség hiánya és korlátozottsága
- A színlelt szerződés (Ptk. 207. § (6) bek.)

¹ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: A gazdasági társaságok közös szabályai 53. p.

² Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Polgári Jogegységi Tanácsa által hozott 1/2002. sz. jogegységi határozat, Indokolás, III. 3. bekezdés

³ BÍRÓ: Kötelmi jog 299. p.

⁴ SÁRKÖZY: A gazdasági társaságok nagy kézikönyve 268-269. p.

⁵ BÍRÓ: Kötelmi jog 304 - 340. p.

- A fizikai kényszer
- Az álképviselet
- A szerződési nyilatkozat hibái (a jogszabály által megkívánt alakszerűség megsértésével létrejött szerződés semmis) (Ptk. 217. § (1)-(2) bek.)
- A célzott joghatás hibájában rejlő semmisség
 - A tilos szerződések (Ptk. 200. § (2) bek.)
 - A jogszabály megkerülésével kötött szerződés (Ptk. 200. § (2) bek.)
 - A jóerkölcsbe ütköző szerződés (Ptk. 200. § (2) bek.)
 - Az uzsorás szerződés (Ptk. 202. §)
 - A lehetetlen szerződés (Ptk. 227. § (2) bek.)
 - A fogyasztói szerződés tisztességtelen kikötése (Ptk. 209/A. § (2) bekezdés)

Gyakran találkozhatunk olyan esettel, hogy a szerződésnek nem teljes egésze, hanem csak egyes kikötései, vagy éppen csak egyetlen kikötése érvénytelen. A Ptk. 239. § alapján a szerződés részbeni érvénytelensége az egész szerződés érvénytelenségét nem eredményezi. Ez csak akkor következik be, ha megállapítható, hogy a felek a szerződést az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg.⁶ Ezt a jogintézményt nevezi a jogirodalom részleges érvénytelenségnek.

A megtámadhatóság az érvénytelenség feltételes formája, ugyanis a jogügylet csak a sikeres megtámadás következtében válik érvénytelenné. Ha a megtámadás eredményes, a szerződés megkötésének időpontjával (*ex tunc*) érvénytelenné válik. A megtámadási okok rendszere:

- Az akaratban fellelhető megtámadási okok
 - A tévedés (Ptk. 210. § (1)-(3) bek.)
 - Megtévesztés, jogellenes fenyegetés (Ptk. 210. § (4) bek.)
- A célzott joghatás hibájában rejlő megtámadási okok
 - Az objektív értékaránytalanság (Ptk. 201. § (2) bek.)
 - A tisztességtelen általános szerződési feltételek megtámadhatósága (Ptk. 209/A § (1) bek.)
 - A késedelmi kamat mértéke miatti megtámadhatóság (Ptk. 301/A § (4) bek.)

c) Érvénytelenség a gazdasági társaságokról (továbbiakban: Gt.) és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (továbbiakban: Ctv.) szóló törvény rendszerében

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Polgári Jogegységi Tanácsa által hozott 1/2002. sz. jogegységi határozat alapján a Gt. 9. §-ának (2) bekezdése szerint a gazdasági társaságoknak és tagjaiknak (részvényeseiknek) e törvényben nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira a Polgári Törvénykönyv (Ptk.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A Gt. a társasági szerződés (alapító okirat) érvénytelenségére, valamint hatálytalanságára vonatkozó szabályokat nem tartalmazott, ezért ezekre a kérdésekre - eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában - a polgári jog általános szabályai voltak az irányadók. A Ctv. 48. §-ának (2) bekezdése meghatározta azokat az

⁶ GÁL - PÁLINKÁS-NÉ: Társasági jogi perek 146 - 147. p.

eseteket, amikor a gazdasági társaság létesítő okirata, illetve annak módosítása érvénytelensége iránt per indítható volt. Ezeken az eseteken kívül perindításra jogszabályi lehetőség nem volt.⁷ A Gt. érvénytelenségre vonatkozó szabályai nagyban eltérnek a Ptk. érvénytelenségre vonatkozó rendelkezéseitől. Az érvénytelenség Gt.-beli szabályai is meghatározó változáson mentek keresztül. 2006. július 1-jétől az érvénytelenségi per szabályai közül a társasági szerződés érvénytelenségének okai és főbb jogkövetkezményei visszakerültek a Gt.-be (Gt. 12. § (3) -(6) bek.); a társasági szerződés vagy annak módosítása érvénytelenségének megállapítására vonatkozó eljárási szabályok viszont a Ctv.-ben találhatók (Ctv. 69-71. §). Továbbá megtalálhatjuk a cégbíróság hivatalból indított eljárását is az érvénytelenséggel összefüggésben (Ctv. 76. § (1) bekezdés b, pont).

A gazdasági társaság létszakaszának függvényében a társasági szerződés (és módosítása) érvénytelenségének szempontjából az érvénytelenségi okok és annak jogkövetkezményei is eltérőek⁸. Tehát az alábbi problémaköröket kell megvizsgálnunk:

1. Társasági szerződés (létesítő okirat) érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés előtt
2. Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása a cég bejegyzését követően
3. Olyan gazdasági társaság, amelynek jogképességét az állam már elismerte, társasági szerződés módosításának érvénytelenségének megállapítása a módosítás bejegyzése előtt, illetve azt követően, és a cégjegyzékbe bejegyzett cégbírádát nem érint
4. Társasági szerződés módosítása érvénytelenségének megállapítása már bejegyzett módosítás esetén, és ez érinti a cégjegyzékben szereplő cégbírádát

II.

Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés előtt

A dolgozat ezen részével kapcsolatban mindenekelőtt a cégbíróság által végzett kétlépcsős vizsgálatot (kontrollt) mutatjuk be, a társasági szerződés érvénytelenségére koncentrálva. Ezt követően a bejegyzés előtt indítható érvénytelenségi per kerül bemutatásra. A következő pontban a Polgári Törvénykönyvben nevesített érvénytelenségi okok alkalmazhatóságát vizsgáljuk. Először általánosságban, majd konkrétan az egyes semmisségi és megtámadhatósági okok tekintetében.

⁷ Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Polgári Jogegységi Tanácsa által hozott 1/2002. sz. jogegységi határozat, indokolás, III. 1. bekezdés

⁸ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: A gazdasági társaságok közös szabályai 53. p.

a) Cégbíróági kontroll

1. Formai kellékek, kötelezően csatolandó okiratok meglétének ellenőrzése

A cégbíróság vizsgálja, hogy a cégbejegyzési kérelemhez egyidejűleg⁹ benyújtottak-e nyomtatványt és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvény (továbbiakban Ctv.) 1. számú mellékletében felsorolt valamennyi szükséges iratot, illetve az illetéket vagy a költségtérítést megfizették-e. Amennyiben a cégbejegyzési kérelem bármelyik kötelező eleme hiányzik, úgy a cégbíróság a cégbejegyzési kérelmet legkésőbb a kérelem beérkezését követő harmadik munkanapon¹⁰ hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül elutasítja.¹¹ Ezt támasztja alá a KGD 1999.134.¹² számú döntés is, amely kimondja, hogy ha a cégbejegyzési kérelemhez nem vagy hiányosan csatolják a szükséges okiratokat, a cégbíróság hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül elutasítja a kérelmet.

A törvény 1. számú melléklete első helyen említi a létesítő okiratot a kötelezően csatolandó okiratok listájában. Lévéen a létesítő okirat a legfontosabb a mellékletben felsoroltak közül.

A Ctv. Kommentárban a vizsgálat jellegét tekintve az alábbiakat találjuk: A vizsgálat csakis a szükséges (kötelező) okirati mellékletek meglétére szorítkozhat, sem alaki, sem tartalmi helytállóságukra nem terjedhet ki. Hiszen a bejegyzéshez csatolandó okiratok alaki és tartalmi vizsgálata már az érdemi eljárásra tartozik¹³. Megállapíthatjuk, tehát, hogy a fent említett hiányosság semmi esetben sem jelentheti a társasági szerződés érvénytelenségét.

A csatolandó okiratok közül néhányat itt is megemlítünk:

- cégbejegyzési kérelem (BH1990. 441.)
- a jogi képviselő meghatalmazása, illetve képviseleti jogának igazolása (Ctv. 1. számú melléklet I./11. pont; KGD 1999. 2., Legf.Bír.Cgf.II.31.315/2002. sz., KGD2000. 67.)
- az alapítási engedély (Ctv. 1. számú melléklet I./2. pont; KGD2002. 80.)
- a cég képviselőinek hiteles cég aláírási nyilatkozata (Ctv. 1. számú melléklet I/7. c, pont; Legf.Bír.Cgf.VII.31.135/1994, KGD 1997.63.)¹⁴

⁹ KGD 1998. 164. A cégbejegyzéshez szükséges alapvető mellékleteket egyidejűleg kell benyújtani. [1989. évi 23. törvényerejű rendelet 16. §].

¹⁰ Ez a határidő 2007. október 1-jéig a Ctv. 130§ szakasza alapján 8 nap.

¹¹ 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 45§ (1), (2) bek.

¹² Közigazgatási- és gazdasági döntvénytár KGD 1999.134

¹³ Legf.Bír.Cgf.VII.32.678/1999. sz.

¹⁴ 2007 előtt kellett ezt a mellékletet csatolni, 2007. évi LXI. tv. következtében már nem kötelező melléklet

Viszont a cégbejegyzési kérelem hiánypótlási eljárás lefolytatása nélküli elutasítására nincs lehetőség, ha a társaság a számlavezető pénzügyi igazolást nem eredetiben, vagy nem hiteles másolati példányban csatolja¹⁵.

2. Érdemi vizsgálat

Míg a régi Ctv.-ben¹⁶ a cégbírósi kontroll második lépcsőjének tekintett érdemi vizsgálatnál különböző szabályokat találtunk, a 2006-os új Ctv. már egységesen kezeli a jogi személyiség nélküli és a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok esetében a cégbejegyzésre irányuló kérelem érdemi vizsgálatát és a cégbejegyzési kérelemről szóló döntést.

A Ctv. 46. § (1) bekezdése alapján a cégbírósi kérelem érkezését követően, legkésőbb nyolc munkanapon belül megvizsgálja, hogy azok az adatok, amelyeknek bejegyzését az adott cégformára vonatkozóan e törvény előírja (24-25. § és 27-29. §), illetve a létesítő okirat, valamint a bejegyzési kérelem alapjául szolgáló, az 1-2. számú mellékletben felsorolt, kötelezően, illetve szükség szerint csatolandó egyéb okiratok megfelelnek-e a jogszabályok rendelkezéseinek.

A cégbírósi teljes körű vizsgálatot végez, mind alaki-formai szempontból, mind tartalmi szempontból aláveti az okiratokat a vizsgálatnak. Tekintsük át először a formai szempontú vizsgálatot:

A vizsgálat formai jellegét alapul véve elvileg érvénytelenség megállapításáról nem beszélhetünk. Viszont ha megvizsgáljuk a fenti Ctv. 24-25. § és 27-29. § szakaszokat és a Gt. 12. § szakaszát, akkor tapasztalhatjuk az átfedést (gazdasági társaság cégneve, székhelye, főtevékenysége, jegyzett tőkéje, tagok neve (cége) és lakóhelye (székhelye), cégjegyzés módja). A Gt. 12. § szakasza kötelező tartalmi elemeket sorol fel. Ebből következik, hogy amennyiben a társasági szerződés nem tartalmazza a Gt. 12 § szakasza által előírt elemeket, akkor az jogszabályba ütközik, és a Polgári Törvénykönyv (továbbiakban Ptk.) 200. § (2) bekezdése alapján semmis. Mivel a Ctv. 24-25. § és 27-29. § néhány eleme a Gt. 12. §-ának is eleme, ezért azok hiánya érvénytelenséget eredményez. A fentiekből megállapíthatjuk, hogy a formai-alaki kellek hiányossága miatt érvénytelenség megállapításának helye van.

A bejegyzési kérelem érdemi vizsgálata során a cégbírósi azt köteles megvizsgálni, hogy a bejegyzési kérelem tartalma, illetve a létesítő okirat és a csatolt mellékletek tartalma megfelel-e a jogszabályoknak, továbbá azt is, hogy azok egymással összhangban állnak-e.¹⁷

¹⁵ KGD1998. 62.

¹⁶ 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról

¹⁷ Ctv. Kommentár

b) Bejegyzés előtt indítható érvénytelenségi per

A jelenleg hatályos jogszabályok ilyen perről nem tesznek említést, bár nyilvánvaló, hogy nincs jogi akadálya annak, hogy még a cégbejegyzés előtt vagy a cégbejegyzési eljárás alatt kerüljön sor ilyen perre.¹⁸ Az alábbiakban az érvénytelenségi per 2006. július 1-je utáni szabályait taglaljuk:

Felek:

- **Felperesi legitimáció:** Amennyiben azt semmisségre alapítják, elvileg bárki lehet. Viszont e jog visszaélésszerű gyakorlásának megakadályozása érdekében a BH1991. 107. döntésben a bíróság kimondta, hogy semmis szerződéssel kapcsolatos perindítási lehetőséget vagy a jogi érdekelttség (jogviszony) vagy a perlési jogosultságot biztosító törvényi (jogszabályi) felhatalmazás alapozza meg. Megtámadhatóság esetében a Ptk. rendelkezései alapján a sérelmet szenvedett fél és az jogosult, akinek a megtámadáshoz jogi érdeke fűződik.¹⁹
- **Alperesi legitimáció:** Az alperes maga lesz a gazdasági társaság előtársasági formában. Az előtársaság a létrejövő gazdasági társasággal azonos, annak egy átmeneti, időleges, ideiglenes, feltételes jellegű, a létrejövetelt megelőző minősége.²⁰ Ezen felül a Gt. 16. § (1)²¹ bekezdése alapján jogképes.²² A Gt. 16. § (2) bekezdésében meghatározott korlátozások nem akadályozzák az előtársaság alperesi minőségét ebben az esetben.²³

A kereset benyújtásának határideje:

Semmisség esetében a Ptk. 234. § (1) bekezdése alapján bárki határidő nélkül hivatkozhat. A megtámadhatóságra vonatkozóan a Ptk. 236. § (1) bekezdésének általános szabálya szerint egy év áll rendelkezésre az érvénytelenségi per kezdeményezésére.²⁴ A Ptk. szerinti érvénytelenségi per megindítására azonban csak a társaság bejegyzéséig van lehetőség, hiszen ezt követően már csak a

¹⁸ BODOR: A korlátolt felelősségű társaság 129. p.

¹⁹ Ptk. 235. § (2)

²⁰ FARKAS: Társasági jogi alapismeretek 59-61. p.

²¹ 16. § (1) A létrehozni kívánt gazdasági társaság cégneve alatt az előtársasági létszakaszában is jogképes. Az előtársaságra a létrehozni kívánt gazdasági társaságra irányadó szabályokat kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

a) tagjainak személyében - a törvény által előírt eseteket kivéve - változás nem következhet be;

b) a társasági szerződés módosítására - a cégbíróság általi hiánypótlásra történő felhívás teljesítésének kivételével - nem kerülhet sor;

c) nem kezdeményezhető a tag kizárására irányuló per;

d) hatósági engedélyhez kötött tevékenységet nem végezhet;

e) jogutód nélküli megszűnés, társasági formaváltás, egyesülés vagy szétválás, továbbá közhasznú társasággá alakulás nem határozható el;

f) gazdasági társaságot nem alapíthat, illetve abban tagként nem vehet részt.

²² TÖRÖK: A magyar társasági jog alapjai 30-31. p.

²³ Ezt támasztja alá többek között a Baranya Megyei Bíróság Gazdasági Kollégiumának 3/2001.(VII. 06.) számú kollégiumi ajánlása is.

²⁴ LEMÁK: Gazdasági jog 46. p.

„Cégalapítás érvénytelenségének megállapítás iránti per” indítható a Gt. 12. § (4) bekezdése szerint. (Lásd erről: III. fejezet - Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés után) A megtámadásra nyitva álló határidő ezért meglehetősen rövid, hiszen a cégbejegyzési kérelmet a létesítő okirat aláírásától számított harminc napon belül be kell nyújtani a cégbírósághoz, és a cégbíróság, amennyiben nincs szükség hiánypótlásra, legkésőbb a cég bejegyzésére irányuló kérelem érkezésétől számított tizenöt munkanapon belül dönt a bejegyzésről vagy a kérelem elutasításáról.²⁵ A hiánypótlási felhívás is legfeljebb negyvenöt nappal hosszabbítja meg a megtámadási határidőt.²⁶ A megtámadásra ezek alapján legfeljebb három hónap áll rendelkezésre.²⁷

Alkalmazandó jogszabályok:

A társasági szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset elbírálásánál abban az időpontban hatályos szabályozást kell figyelembe venni, amely időpontban erre a keresetben először hivatkoztak.²⁸

Hatáskör, illetékesség:

A Ctv. 69. § (1) bekezdése csupán a bejegyzés utáni keresetekre tartalmaz illetékességi szabályt, mely szerint a cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság²⁹ előtt indítható a per. Erre a perfajtára nem találunk rendelkezést, ezért az általános szabályokat kell alkalmazni. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban Pp.) 23. § (1) bekezdés e) pontja alapján a még be nem jegyzett társaság székhelye szerinti megyei (fővárosi) bíróság rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel.³⁰ Ezt támasztja alá a BH2003. 160. számú döntés is. Ez a rendelkezés azért is előnyös, mert az a megyei (fővárosi) bíróság, mint perbíróság foglalkozna az ügygel, amelyik a cégitásokat a saját cégbírósági részlegétől könnyebben megszerezve gyorsabban és hatékonyabban tud eljárni. Megjegyzendő, hogy pontosításra kerül a Pp. 23. §-a (1) bekezdésének e) pontja annak érdekében, hogy valamennyi cégjogi és a cégek belső működésével kapcsolatos per a megyei bíróság hatáskörébe tartozzon. A Pp. jelenleg hatályos rendelkezése ugyanis indokolatlanul hagy ki bizonyos

²⁵ Ctv. 46. § (7)

²⁶ *Idem* (4)

²⁷ NOCHTA: A gazdasági társaságokról szóló ... 51-55. p.

²⁸ EBH2001. 443. II.

²⁹ Gt. 12. §-hoz fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

³⁰ Pp. 23. § (1) e) a cégekkel kapcsolatos perek közül:

ea) a kérelemnek helyt adó cégbírósági bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perek,
eb) a cég létesítő okirata vagy annak módosítása érvénytelenségének, hatálytalanságának vagy létre nem jöttének megállapítása iránti perek,
ec) a cég szervei határozatának bírósági felülvizsgálata iránt indított perek,
ed) a cégek és tagjaik (volt tagjaik) közötti, illetve a tagok (volt tagok) egymás közti a tagsági jogviszonyon alapuló perek,
ee) a gazdasági társaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos perek, továbbá
ef) a társaság tartozásaiért korlátozott felelősséggel tartozó tag (részvényes) felelősségének korlátlaná minősítése iránti perek;

pereket a megyei bíróság hatásköréből, s osztja meg a cégjogi pereket a megyei és a helyi bíróság között.³¹

Pertárgyérték, illeték:

A Pp. 24. § (1) bekezdés alapján a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke irányadó. A létesítő okirat, mint bonyolult jogviszony-rendszert keletkeztető organizációs szerződés esetében a szolgáltatás, ellenszolgáltatás értéke megállapíthatatlan. A meg nem határozható perértékű ügyekben az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (3) bekezdés b) pontja alapján 350 000,- Ft a perérték.³²

Az Itv. 42. § (1) bekezdés a) pontja szerint a kereseti illeték peres eljárásban a perérték 6%, de legalább 7000 forint. A 350 000,- Ft-os perérték esetén az érvénytelenségi keresetre 21 000,- Ft értékű eljárási illetéket kell illetékbélyegben leróni.

Érvénytelenségi okok:

A bejegyzés előtti keresetindításnál még nem érvényesülnek a Ctv. 69. § (2) bekezdésében felsorolt megszorítások³³, tehát a Ptk.-beli érvénytelenségi okokra lehet hivatkozni. Ezen érvénytelenségi okokra az általános anyagi jogi normáknak megfelelően lehet hivatkozni. A Ptk.-beli érvénytelenségi okok alkalmazhatóságáról részletesen a következő fejezetben lesz szó.

A bíróság határozata:

Általánosságban megállapítható, hogy amennyiben az érvénytelenség megállapításra kerül, a szerződésre jogot alapítani nem lehet. A Ctv. nem tartalmaz erre a perre alkalmazandó szabályt a bíróság határozatát tekintve sem. Ezért az általános szabályokat, konkrétan a Ptk. 237. §-át, kell alkalmazni, figyelemmel a Ctv. 69. § (3) és (4) bekezdésére.³⁴

– Ítélethozatal a cégbejegyzést megelőzően:

Ezek alapján, az érvénytelenség megállapítása - és kiküszöbölhetetlensége - esetén, amennyiben a bejegyzésre még nem került sor, illetve az előtársaság a tevékenységét még nem kezdte meg (vagy az nem számottevő), akkor mód van

³¹ Pp. Kommentár CD Jogtár

³² 39. § (3) b) a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróság előtt:
- első fokon indult peres eljárásban 350 000 forint

³³ Legf.Bír.Gf.VII. 31. 071/1999/10

³⁴ Ctv. 69. § (3) A bíróság a perben megfelelő határidő tűzésével felhívja a céget az érvénytelenségi ok megszüntetéséhez szükséges intézkedések megtételére. Ha az intézkedések eredményre vezetnek, a bíróság ítéletében csak az érvénytelenség tényét állapítja meg és felhívja a cégbíróságot a 66. § (2) bekezdésében foglalt intézkedések megtételére.

(4) Ha az érvénytelenség oka nem küszöbölhető ki vagy a cég a bíróság felhívásának nem tesz eleget, a bíróság a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása mellett az ítéletében megállapított időpontig a létesítő okiratot hatályossá nyilvánítja. Az ítéletben meghatározott hatályossági időpont nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított kilencven nap. Emellett felhívja a cégbíróságot, hogy intézkedjen a cég megszüntnek nyilvánításáról és ehhez kapcsolódóan végelszámolási eljárás vagy felszámolási eljárás lefolytatásáról. A cégbíróság a cég megszüntnek nyilvánítási időpontját a bírósági ítéletben megállapított hatályossági időponttal azonos időpontban határozza meg.

- az *in integrum restitutio* jogkövetkezmény alkalmazására (vagyis az eredeti állapot helyreállítására)
- vagy az érvénytelenség megállapítására és a szerződés hatályossá nyilvánítására az ítélethozatalig terjedő időre. Az ítélet alapján a cégbíróságnak a bejegyzési kérelmet el kell utasítania.

Ha a bejegyzés nem történt meg az ítélethozatalig és a perbíró a per folyamán az érvénytelenséget orvosolja, akkor a cégbíróság a társasági szerződés érvénytelenségét ebben a vonatkozásban már nem vizsgálhatja.³⁵ „A cégbíróság hatásköre a korábban jogerős határozattal elbírált társasági szerződésbe foglalt rendelkezésre nem terjed ki.”³⁶

– **Az alapítás bejegyzése előtti per, ha a bejegyzés időközben megtörténik**

Elképzeltető, hogy az érvénytelenségi per ideje alatt a cégbíró a bejegyzést elrendeli. Ebben az esetben beállnának a Ctv. 69. §-ának korlátozó rendelkezései. Viszont a keresetindításkor a jogvita még nem tartozott e korlátozó szabályok hatálya alá. Téves és méltánytalan lenne az a nézet, mely szerint ebben az esetben a pert meg kellene szüntetni. (Ezt a nézetet vallják többek között: Dr. Nochta Tibor, Dr. Zóka Ferenc, Dr. Zumbok Ferenc³⁷) Dr. Zámbo Tamás is elveti ezt a felfogást „A cégperekről” című cikkében³⁸: „... Véleményem szerint a jogerőre emelkedést megelőzően indított perben nem korlátozott a bíróság döntési lehetősége: akkor is megállapíthatja az érvénytelenséget, ha annak okából a bejegyzést követően már nem lehetne pert indítani. A Ctv. szövege ugyanis kifejezetten a perindítás, nem pedig a korábban indított perben hozható döntési lehetőség korlátozottságáról rendelkezik...”, Ezt a nézetet támasztja alá a Legfelsőbb Bíróság a Gf.VII.31.071/1999/10. számú döntésében: „ha még a cégbejegyzést megelőzően érvénytelenségi per indítására kerül sor, a Ctv. korlátozó rendelkezései nem érvényesülnek, vagyis bármely semmisségi vagy megtámadási ok érvénytelenséget eredményezhet.” Tehát, a pert az eredeti kereseti kérelemnek megfelelően kell lefolytatni. A Ctv. korlátozó rendelkezései nem alkalmazandók. Ezt az álláspontot képviseli Dr. Bodor Mária is a Céghírnök 1999/1. számában.³⁹ A tekintetben, hogy kell-e a Pp. 61. § alapján a perbírósnak jogutódlást megállapító végzést hoznia (az ítélethozatalt megelőző cégbejegyzés esetén) a Baranya Megyei Bíróság Gazdasági Kollégiuma 3/2001. (VII. 6.)⁴⁰ a következőket állapította meg: a társaságnak az előtársaság csak egy sajátos létszakasza, amelynél a bejegyzés tényével a hagyományos értelemben vett jogutódlás, személyváltozás nem következik be; külön eljárás és határozathozatal nélkül „szilárdul meg” és teljesedik ki a cégbejegyzéssel a társaság személyisége és jogalanyiséga, amely nem azonos a jogutódlással.

³⁵ BH 2001.188.

³⁶ KGD 1994.128., Legf.Bír.Cgf.II.31.479/1992

³⁷ NOCHTA: A gazdasági társaságokról szóló ... 55. p.

³⁸ ZÁMBÓ: A cégperekről 3. p.

³⁹ BODOR: A társasági szerződések érvénytelenségének megállapítására irányuló perek és egyéb eljárások 7. p.

⁴⁰ Céghírnök, 2002/3. szám 11-13. p.

Cégbejegyzésre nézve halasztó hatályú-e az érvénytelenségi per léte:

A Ctv. 32. § (1) bekezdése alapján nincsen lehetőség az alapítás bejegyzése iránti eljárás felfüggesztésére az érvénytelenségi perre való hivatkozással. Hiszen a Ctv. hivatkozott szakasza taxatív meghatározott okokból teszi lehetővé a cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás felfüggesztését, és az érvénytelenségi per nem található közöttük.

Ehelyütt emelnénk ki, hogy ugyan nincsen jogi lehetőség a cégbejegyzési eljárás felfüggesztésére, de a Ctv. 26. § (1) bekezdés (f), (g) pontja előírja az értesítési kötelezettséget a cégbíróság irányába az alábbiak vonatkozásában:

- f) a bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti perindítást és a per befejezését,
- g) a cégalapítás vagy a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti perindítást és a per befejezését.

A cégbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti és az érvénytelenségi per kapcsolata

A bejegyzést megelőzően indított érvénytelenségi per összekapcsolódhat a bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti perrel⁴¹ is. Az eredetileg érvénytelenségi keresettel indult eljárás a bejegyzés megtörténtével a cégbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezésére is kiterjedhet. Sőt, ajánlott a kereseti kérelmet erre kiterjeszteni, amennyiben a felperesi igény a bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti kereset feltételeinek egyébként megfelel.⁴²

Törvényességi felüyeleti eljárás és az érvénytelenség kapcsolata

Utolsó pontként szeretnénk röviden kitérni az érvénytelenség és a törvényességi felüyeleti eljárás kapcsolatára két döntés figyelembevételével.

Nincs lehetőség arra, hogy a törvényességi felüyeleti eljárás keretében a cégbejegyzési eljárás alapjául szolgáló okirat érvényességének megállapítását kérjék - állapítja meg a KGD1998. 162. számú döntés. A Legfelsőbb Bíróság pedig kimondja a Gf.VII.31.207/1999. számú döntésében, hogy a Ctv. külön eljárásként szabályozza a cégbejegyzési (változás-bejegyzési) eljárást, valamint a törvényességi felüyeleti eljárást. A bejegyzési eljárás tárgya a Ctv. 22. §-ának és 30. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint a cégbejegyzési, illetve változás-bejegyzési kérelem. A Ctv. 40. §-a, valamint 41. §-ának (1) bekezdése meghatározza azt is, hogy az említett eljárásban mennyiben, milyen körben kell felülvizsgálni a kérelmet és az annak alapjául szolgáló okiratokat. Az eljárás azonban minden esetben csak a cégjegyzék Ctv. 12-14. §-aiban meghatározott adataira vonatkozhat. Eljárása eredményeként a cégbíróság elutasító vagy a kérelemnek helyt adva bejegyző végzést hoz, meghatározva a cégjegyzékbe bejegyzendő adatokat, adatváltozásokat is.⁴³

⁴¹ Ctv. 68. §

⁴² GÁL: Társasági jogi perek 175-176. p.

⁴³ A Legfelsőbb Bíróság döntése a régi Ctv.-re vonatkozik, viszont analógia útján az új Ctv.-re is megfelelően alkalmazandó.

c) Polgári Törvénykönyvben nevesített érvénytelenségi okok alkalmazhatósága

A társasági jog, mint speciális jogszabály mögött a polgári jog, mint generális jogszabály áll.⁴⁴ A Polgári Törvénykönyv szabályai azonban csak akkor jöhetnek számításba, ha a Gt. az adott kérdésben nem tartalmaz rendelkezést. A Ptk. kiegészítő alkalmazásánál azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy a Ptk. több szabályát nem lehet szó szerint alkalmazni a gazdasági társaságokra, ugyanis a Ptk. szerződéses általános rendelkezései ugyanis a kétszemélyes cserekötelmekre vannak modellezve, a társaság viszont tipikusan több alanyú együttműködési szerződés.

A Ptk. és a Gt. jogszabályok, mint általános és különös jogszabályok kapcsolatát mindkét normaszöveg kifejezetten tartalmazza:

Ptk. 56. § (2) bekezdése szerint: A gazdasági társaságra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

Gt. 9. § (2) bekezdése kimondja, hogy a gazdasági társaságoknak és tagjaiknak (részvényeseiknek) e törvényben nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.⁴⁵

Már a fenti rendelkezésekből is egyértelműen megállapítható, hogy miután sem a Gt., sem a Ctv. nem szabályozza az érvénytelenséget a cégbejegyzést megelőzően, a Ptk. idevonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Viszont T/18196. számú gazdasági társaságokról szóló törvényjavaslat⁴⁶ alapján meghozott új Gt. kifejezetten tartalmazza a fenti megállapításunkat:

12§ (3) A társaság jogerős cégbejegyzéséig a társasági szerződés érvénytelenségére a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

Tehát, az érvénytelenségi szabályok a jogerős cégbejegyzésig azonosak a Ptk. általános érvénytelenségi szabályaival.⁴⁷ A miniszteri indokolás csak annyit tartalmaz e témában, hogy ez azt jelenti, hogy helye lehet a szerződés megtámadásának, például a Ptk. 210. §-ára hivatkozással, vagy a semmisségre hivatkozásnak, például a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján. Viszont véleményünk szerint érdemes a Ptk.-ban szabályozott érvénytelenségi okok társasági jogi alkalmazhatóságát egyenként is megvizsgálni (a dolgozat I. fejezet b) pontjában ismertetett rendszer alapján) az idevonatkozó bírósági döntések feldolgozásával:

⁴⁴ Legf.Bír.Cgf.II.32.195/1992., Gt. 9. §-hoz fűzött Miniszteri indokolás CD Jogtár

⁴⁵ Lásd még: Legf.Bír.Cgf.VII.30.241/2001/2.

⁴⁶ Budapest, 2005.

⁴⁷ Gt.-hez fűzött Miniszteri indokolás

Semmisség

Általánosságban a KGD1998. 121. számú döntés kimondta, hogy a cégbejegyzéskor az okirat semmisségét hivatalból kell figyelembe venni. Továbbá a BH1983. 491. és a BH1984. 494. számú döntések kimondták, hogy a semmis társasági szerződés alapján nem lehet helye cégbejegyzésnek. Ha a szerződésben részes felek társaságukat mégis létre szeretnék hozni, új, érvényes társasági szerződést kell kötniük. Amennyiben a cégbíróság a kérelemhez mellékelt okiratok semmisségét észleli, a bejegyzést kérőt fel kell hívnia az érvényes okirat benyújtására.⁴⁸

a) Az akarat hibái

– A cselekvőképesség hiánya és korlátozottsága

A Gt. 5. § (2) bekezdése speciális korlátozó rendelkezést tartalmaz: „Kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.” Ezek alapján, amennyiben a társasági szerződés közkereseti tagjaként vagy betéti társaság beltagjaként kiskorú személyt jelöl meg, akkor e rész vonatkozásában a létesítő okirat érvénytelen lesz. A társasági jog által lehetőségként biztosított egyéb funkciók (így betéti társaság kültagsága, korlátolt felelősségű társaság tagsága, részvénytársaságban való részvények tulajdonlása) nem ütköznek a fenti korlátozásba.⁴⁹ Ebben az esetben a Ptk. rendelkezései alapján a kiskorú nyilatkozatainak érvényességéhez, ha jogszabály kivételt nem tesz, törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges.⁵⁰ A bírói gyakorlat az alábbiakat állapította meg ezzel kapcsolatban:

A cégbíróság a bejegyzési kérelmet elutasítja, ha az egyik alapító a társasági szerződés megkötésekor még cselekvőképtelen és (felhívás ellenére) helyette a törvényes képviselője nem jár el.⁵¹ Különösen figyelni kell arra, hogy az együttesen gyakorolt szülői felügyelet esetén a kiskorú vagyonáról rendelkező társasági szerződést a kiskorú nevében mindkét szülőnek alá kell írnia, ingatlanapportról rendelkező szerződés esetén a gyámhatóság hozzájárulására is szükség van (a Ptk. 13. § (1) bekezdés c) pontjának figyelembevételével). Ellenkező esetben a társasági szerződés érvénytelen.⁵² A cégbíróságnak az esetlegesen fennálló érdekellentétet tisztáznia kell (illetve a tisztázásra, feloldásra fel kell hívnia a feleket).⁵³

– Valódi komoly akarat hiánya: a színlelt szerződés (Ptk. 207. § (6) bek.)

A társasági jogban a színlelt szerződés okán megállapított érvénytelenségre nem találunk konkrét bírósági döntést. Ezért erről az érvénytelenségi okról inkább mint elvi lehetőségről beszélünk. Ennek két módozatát látjuk:

⁴⁸ KGD1999. 11.

⁴⁹ GÖDÖLLEI: A társasági szerződés érvénytelensége 185. p.

⁵⁰ Ptk. 12/A § (2), cselekvőképtelen kiskorú esetében a Ptk. 12/C § (1) alapján a törvényes képviselő jár el.

⁵¹ BH1997. 403. III.

⁵² BH2000. 22.

⁵³ BH1995. 243.

Az első esetben „a felek akarnak, de takarnak” - Pólay Elemér professzort idézve⁵⁴ - vagyis szerződésük egy másik szerződést palástol. Gödöllei Judit által körülírt eset tökéletes példát nyújt erre az esetre: A hitelező és az adós egymás között fennálló tartozását úgy rendezi, hogy a hitelező által alapítandó gazdasági társaságban, például korlátolt felelősségű társaságban, az adós tag lesz. Viszont a tartozásának törlesztéseképpen a társaságba bevitt vagyonnal arányban nem álló üzletrészt kap.⁵⁵

Másik esete, amikor egyáltalán nincs meg a szerződési szándék egyik fél részéről sem, ilyenkor a felek akaratnyilatkozata feltétlenül semmis. A felek nyilatkozata joghatás kiváltására nem alkalmas, amennyiben színlelt szerződéssel, tényleges gazdasági társaság alapítási vagy például ingatlanaportálási szándék nélkül kötnek létesítő okiratot a felek, míg annak elsődleges célja az szerződést kötő adós hitelezőinek kielégítési alapjául szolgáló vagyon elvonása.⁵⁶

Színlelt szerződésről csak a felek kétoldali színlelése esetén beszélhetünk.⁵⁷

– A fizikai kényszer

A nyilatkozattevőnek nincs önálló szerződéses akarata, így ehhez joghatás sem fűződhet. A gyakorlatban meglehetősen ritkán előforduló esetről van szó.⁵⁸ Példaként szolgálhat, amikor valakit erőszakkal kényszerítenek a gazdasági társaságba való belépésre, akár azzal, hogy erőszakkal vezetik a kezét, vagy fegyvert fognak rá.

– Az álképviselet

Ha valaki más nevében úgy tesz nyilatkozatot, hogy arra egyáltalán nem jogosult, vagy képviseleti jogkörét akár időben, akár terjedelemben túllépi, a nyilatkozat mindkét esetben semmis lesz.⁵⁹ Ezek alapján azt a személyt, akinek nevében az álképviselő a „képviselt” személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság akarata ellenére eljár és új gazdasági társaságot alapított, vagy gazdasági társaságnak tagja lett, nem jogosítja és nem kötelezi. Ezt támasztja alá a Gt. 11. §-ához fűzött miniszteri indoklás⁶⁰ és a BH2006.333. számú jogeset is.

Kérdésként merül fel (az összes akarathibás létesítő okiratnál), hogy a szerződés nem is semmis, hanem létre sem jött. Hiszen maga a konszenzus hiányzik.⁶¹

b) A szerződési nyilatkozat hibái (a jogszabály által megkívánt alakszerűség megsértésével létrejött szerződés semmis) (Ptk. 217. § (1)-(2) bek.)

⁵⁴ BÍRÓ: Kötelmi jog 329. p.

⁵⁵ GÖDÖLLEI: A társasági szerződés érvénytelensége 185. p.

⁵⁶ *Idem* 185-186. p.

⁵⁷ BÍRÓ: Kötelmi jog 330. p.

⁵⁸ *Idem* 330. p.

⁵⁹ *Idem* 330. p.

⁶⁰ Ha az alapító jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, a törvényes képviselőnek vagy más cégjegyzésre jogosultnak kell aláírásával ellátnia a létesítő okiratot.

⁶¹ BÍRÓ: Kötelmi jog 331. p.

A Gt. 11. § (2) és (3) bekezdése szerint a társasági szerződést közjegyző által készített közokiratba vagy ügyvéd, illetve az alapító jogtanácsosa⁶² által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni és valamennyi tagnak (alapítónak) alá kell írnia. Képviselőre is van mód: a tag helyett a társasági szerződést közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező képviselője is aláírhatja. Érdekeséggéppen megjegyeznénk, hogy a társasági szerződésben valamelyik tag aláírásának hiánya nem eredményezi a társaság létre nem jöttét, így a cég létre nem jöttének bírósági megállapítására nincs lehetőség. Arra van csupán lehetőség, hogy a bíróság megállapítsa, a társasági szerződést alá nem író személy nem tagja a társaságnak.⁶³ „Társasági szerződés csak írásban köthető. Az alaki előírások megtartása mellett akár több okiratba is foglalható a megállapodás. Az írásbeliség elmulasztása a szerződés semmisségét eredményezi. Az aláírásnak olyannak kell lennie, hogy abból megállapítható legyen az aláíró fél személye. Az olvashatatlan kézjegy azonosításra csak akkor alkalmas, ha mellette vagy alatta az alapító neve olvashatóan is feltüntetésre került.”⁶⁴ Az aláírás azt tanúsítja, hogy az aláírók az okiratban foglalt nyilatkozataikat megtették, az abban foglaltakat magukra nézve irányadónak tartják. Utóbb történt javítások, betoldások csak akkor hatályosak, ha azokat külön is aláírják.⁶⁵ A nyilvánosan működő részvénytársaság (nyrt.) alapszabályát ezzel szemben az alakuló közgyűlés fogadja el. Azt - bár erre vonatkozóan a Gt. eligazítást nem tartalmaz - értelemszerűen a közgyűlési jegyzőkönyv aláírására jogosultaknak: a közgyűlés levezető elnökének, a jegyzőkönyvvezetőnek és a hitelesítésre megválasztott részvényesnek kell aláírnia.” - derül ki a Gt. 11. §-hoz fűzött miniszteri indoklásból. Tehát, ha a társasági szerződés nem felel meg ezeknek az alaki feltételeknek, akkor semmis.

Az alábbi bírósági döntés *analogia* útján alkalmazható a társasági szerződésre: nincs akadálya annak, hogy egy szerződést a felek több okiratba foglaltan kössenek meg, de ez esetben az adott szerződésre irányadó alakszerűségi előírásokat minden egyes okirat vonatkozásában be kell tartani.⁶⁶

Érdekes problémaként merül fel az ügyvédi szárazbélyegző hiánya. Ezzel kapcsolatban a BH2004. 70. számú döntés kimondta, hogy a cégbélyegzést kérő jogi képviselőnek az ún. szárazbélyegző használatát jogszabály nem írja elő, így annak hiánya miatt a cégbejegyzési kérelem nem utasítható el.

Viszont a legtöbb probléma az apportlistával kapcsolatban szokott felmerülni. Az idevonatkozó bírósági döntések kimondják: A társasági szerződés szükség szerinti kötelező tartalmi eleme a nem pénzbeli betétek meghatározása.⁶⁷ Nagy terjedelmű vagy sok tételből álló, nem pénzbeli betétek apportja esetén a társasági szerződés mellékletét képező ún. apportlistában kell a

⁶² jogtanácsos ellenjegyzésével kapcsolatban: Legf.Bír.Cgf.II.32.642/2000/3.

⁶³ EBH2001. 443. I.

⁶⁴ Lásd még BH1995. 115.

⁶⁵ Lásd még BH1992. 115.

⁶⁶ BH1995. 111 I.

⁶⁷ Legf.Bír.Cgf.VII.32.501/2000/2.

felsorolást megtenni.⁶⁸ Az apportlista a társasági szerződés elválaszthatatlan része.⁶⁹ Az apportlista csak a társasági szerződéssel összefűzve - azzal így egységet képezve - és a társasági szerződést kötők aláírásával érvényes.⁷⁰ Az apportlistának akkor is meg kell felelnie a Gt. 10. §⁷¹ (3) bekezdésében meghatározott alaki feltételeknek.⁷²

c) A célzott joghatás hibájában rejlő semmisség

– A tilos - jogszabályba ütköző - szerződések (Ptk. 200. § (2) bek.)

A semmisségi okok közül legtöbbször a jogszabály rendelkezéseivel ellentétes szerződéses kikötések fordulhatnak elő. Viszont a jogszabályoknak való megfelelést a cégbíróság az érdemi vizsgálat során ellenőrzi.⁷³ Ebből kifolyólag viszonylag kevés olyan esetről tudunk beszámolni, amikor semmis rendelkezést tartalmazó szerződés alapján került volna sor a társaság bejegyzésére, illetve erre való tekintettel a cégbejegyzést megelőzően külön per indítása váljon szükségessé.

Elméletben viszont annál több lehetőség van ennek az érvénytelenségi oknak a produkálására. Hiszen - Kemenes István szavaival élve - amennyiben jogszabály kógens rendelkezéseket tartalmaz, az ebbe ütköző szerződés (kikötés) érvénytelen, semmis.⁷⁴

A Gt. egységesen és alapvetően kógens jogszabályi rendezés elvét követi. Ezt mondja ki a Gt. 9. § (1) bekezdése: *A tagok (részvényesek) e törvény, illetve más jogszabályok keretei között a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat) tartalmát szabadon állapíthatják meg, e törvény rendelkezéseitől azonban csak akkor térhetnek el, ha ezt a törvény megengedi.*⁷⁵ Ezért a tagok a törvény rendelkezéseitől csak akkor térhetnek el, ha ezt a törvény megengedi. Nem zárja el azonban a tagokat a Gt. attól, hogy bizonyos, a törvényben nem szabályozott esetre nézve rendelkezéseket fogalmazzanak meg. E tekintetben figyelemmel kell lenni arra, hogy a tagok által a törvényben meghatározottakon kívül felvett további rendelkezések összhangban legyenek a Gt. rendelkezéseivel, illetve egyéb jogszabályi előírásokkal.⁷⁶

Tehát, ha a társasági szerződés a Gt. kógens szabályába ütközik, akkor semmis. Így majdnem az egész Gt. példaként szolgálhat az adott semmisségi ok produkálására. A legkézenfekvőbb példákat maga a Gt. nyújtja, amikor szó szerint megállapítja, hogy valamely rendelkezés semmis, például a Gt. 100. § (1) bekezdés: „A társaságban fennálló tagsági jogviszonyát bármely tag három hónapra írásban felmondhatja (rendes felmondás). E jog kizárása vagy korlátozása *semmis*.”, a Gt.

⁶⁸ Legf.Bír.Cg.törv.II.32.069/1990.

⁶⁹ KGD1999. 162., Legf.Bír.Cgf.VII.32.332/1998/3

⁷⁰ KGD1993. 232. I., BH 1993. 241., lásd még KGD1995. 235.

⁷¹ az új Gt.-ben ez a 11. §

⁷² Legf.Bír.Cgf.VII.32.501/2000/2.

⁷³ Ctv. 46. §. (1)

⁷⁴ KEMENES: A szerződés érvénytelenségének egyes kérdései ... 8. p.

⁷⁵ Nem minősül a törvénytől való eltérésnek olyan további rendelkezés társasági szerződésbe (alapszabályba, alapító okiratba) való foglalása, amelyről e törvény nem szól, ha a rendelkezés nem áll ellentétben a társasági jog általános rendeltetésével, vagy az adott társasági formára vonatkozó szabályozás céljával, és nem sérti a jóhiszemű joggyakorlás követelményeit.

⁷⁶ Gt. Miniszteri indokolása CD Jogtár, Lásd még: FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 9-11. p.

125. § (1) bekezdés: „Az elővásárlási jog átruházása *semmis.*”, a Gt. 174. § (2) bekezdés: „A részvények névértéken aluli kibocsátása *semmis.*” , vagy a Gt. 90. § (1) „ ... *Semmis* az a megállapodás, amely valamely tagot a nyereségből vagy a veszteség viseléséből kizár.”

A társasági szerződés kötelező tartalmi elemeinek hiánya is semmisségre vezet. Általános jelleggel a Gt. 12. § (1) bekezdése határozza meg ezeket a tartalmi elemeket:

- a) a gazdasági társaság cégnevét és székhelyét;
- b) a gazdasági társaság tagjait, mégpedig - ha a törvény másképp nem rendelkezik - nevük (cégnevük) és lakóhelyük (székhelyük), a természetes személy tag anyja nevének, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámának (nyilvántartási számának) feltüntetésével;
- c) a gazdasági társaság főtevékenységét és azon tevékenységeket, amelyeket a társaság a cégjegyzékben feltüntetni kíván;
- d) a társaság jegyzett tőkéjét, az egyes tagok vagyoni hozzájárulását, valamint a jegyzett tőke rendelkezésre bocsátásának módját és idejét;
- e) a társaság képviseletét, ideértve a cégjegyzés módját;
- f) a tagok (részvényesek) által kijelölt első vezető tisztségviselő, illetve - ha a társaságnál működik felügyelőbizottság, illetve könyvvizsgáló - az első felügyelőbizottsági tagok és az első könyvvizsgáló nevét (lakóhelyét, székhelyét), továbbá a természetes személy anyja nevét, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámát (nyilvántartási számát);
- g) a gazdasági társaság működésének időtartamát, ha a társaságot határozott időre alapítják; valamint
- h) mindazt, amit e törvény az egyes társasági formáknál kötelezően előír.

Az egyes társasági formáknál kötelezően előírt elemeket példának okáért a korlátolt felelősségű társaságnál a Gt. 113. § (1) bekezdés⁷⁷, a zártkörűen működő részvénytársaság esetében a Gt. 208. § (1) bekezdés⁷⁸ tartalmazza.

A cégbíróság köteles vizsgálni, hogy a társasági szerződés rendelkezik-e a Gt.-ben előírt kötelező tartalmi elemekről.⁷⁹ Példaként hoznánk fel a következő megállapításokat:

A Legfelsőbb Bíróság Ggf.VII.31.888/1999/2. számú jogesete kimondja, hogy személyes közreműködés esetén nincs mód külön megállapodásban rögzíteni a közreműködés módját, tartalmát, jogviszony jellegét, mivel ezek az adatok a betéti társaság társasági szerződésének kötelező tartalmi elemei. Ezeknek hiánya érvénytelenséget okoz.

A korlátolt felelősségű társaság társasági szerződése jogszabálysértő, ha a tagok szavazati mértékére vonatkozó szabályokat nem tartalmazza.⁸⁰

⁷⁷ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/2. 36. p.

⁷⁸ *Idem*, 85-86. p.

⁷⁹ KGD 2000.286.; Legf.Bír.Cgf.VII.30.930/1999.

⁸⁰ Legf.Bír.Cgf.VII.33.359/1998/2.

Viszont a tagok anyja nevében lévő betűelírás nem eredményezi a társasági szerződés érvénytelenségét. A tag anyja neve nem kötelező tartalmi eleme a társasági szerződésnek.⁸¹

Semmisséget eredményez az is, amennyiben a Gt.-ben kógensen előírt határidőket hosszabbít meg, vagy rövidít le a társasági szerződés. A Gt. 116. § (3) bekezdése alapján, ha a nem pénzbeli hozzájárulást a társaság alapításakor nem bocsátották teljes egészében a társaság rendelkezésére, akkor ezt a társaság cégbejegyzésétől számított három éven belül teljesíteni kell. Így amennyiben ezt a teljesítési határidőt például a cégbejegyzéstől számított öt évben határozza meg a társasági szerződés, akkor az semmis. (E szabály alól kivétel az az eset, amikor az apport értéke alapításkor eléri a törzstőke felét.) Amennyiben a társasági szerződés lerövidíti, és például három évben határozza meg az átalakulás során a társaságtól megváló korlátlanul felelős tagra vonatkozó azon határidőt, amely alatt korlátlanul felel a jogelődnek a jogutód által nem fedezett, a tagsági viszonya megszűnése előtt keletkezett tartozásaiért, akkor az szintén jogszabályba ütközés miatti semmisséget eredményez. (Hiszen a Gt. 70. § (6) bekezdése ezt az időtartamot öt évben határozza meg.)

Ezen túlmenően a kötelező határidő be nem tartása is semmis: így az a társasági szerződés, amelyik például hét éves határozott időre jelöli ki a társaság könyvvizsgálóját. Hiszen a Gt. 42. § (1) bekezdése kimondja, hogy a társaság legfőbb szervének a társaság könyvvizsgálóját határozott időre, de legfeljebb öt évre kell megválasztani.⁸² Vagy az a társasági szerződés is semmis, amelyik a taggyűlés összehívására két vagy három éves időközt határoz meg. (A Gt. 141. § (1) bekezdés kógens előírása szerint legalább évente egyszer össze kell hívni.)

Szintén semmis a társasági szerződés, ha törzstőkére vagy alaptőkére a Gt.-ben kógensen előírt összegeknek nem megfelelően szabályozzák ezeket a kérdéseket. Ezek alapján részvénytársaság esetében nem határozhatnak meg ötmillió forintnál alacsonyabb alaptőke összeget (Gt. 207. § (1) bekezdés), illetve korlátolt felelősségű társaságnál nem adhatnak meg ötszázezer forintnál kevesebb összegű törzstőkét (Gt. 114. § (1) bekezdés).

Vannak olyan rendelkezések, amelyekre vonatkozóan a Gt. tartalmaz szabályokat, attól azonban a társasági szerződésben el lehet térni. „A Gt. eltérést enged attól a szabálytól például, hogy az üzletrész mértéke a tagok törzsbetéteihez igazodik. A Gt. szerint üzletrész-átruházás esetében a tagot, társaságot vagy taggyűlés által kijelölt személyt megillető elővásárlási jog akkor érvényesül, ha azt a társasági szerződés nem zárja ki, vagy nem korlátozza. A társasági szerződés eltérő rendelkezése esetében az adózott eredményt a törzsbetétek arányától eltérően is fel lehet osztani. Ha a társaság saját üzletrészt szerez meg, az erre az üzletrészre eső osztalékot nem köteles a tagok között felosztani, amennyiben a társasági szerződés így rendelkezik. A társasági szerződés eltérhet attól a szabálytól is, hogy a társaság a saját üzletrészt a vásárlástól számított 1 éven belül köteles elidegeníteni. Ugyanígy megengedi a társasági szerződés eltérő rendelkezését a taggyűlés

⁸¹ Legf.Bír.Cgf.VII.31.492/1999/2.

⁸² KGD.1999. 69., BH1999.518., BH1998.35.

helyére nézve, illetve abban a tekintetben, hogy a meghívók elküldése és a taggyűlés megtartása között mekkora időköznek kell eltelni.”⁸³

Lényeges eltérésre ad lehetőséget a törvény és ennek alapján a társasági szerződés a határozatképességre vonatkozó egyes szabályok esetében. Példának okáért *klaudikáló kógenciát* figyelhetünk meg a Gt. 142. § (2) bekezdésében: „a taggyűlés akkor határozatképes, ha azon a törzstőke legalább fele vagy a leadható szavazatok többsége képviselve van. A társasági szerződés ennél nagyobb részvételi arányt is előírhat.” Így megállapítható, hogy kisebb részvételi arányt nem írhat elő a társasági szerződés.

A Gt. társasági formakényszert ír elő, azaz kimondja, hogy gazdasági társaság csak a törvényben szabályozott formában alapítható.⁸⁴ Továbbá a Gt. 2. § (4) bekezdése alapján törvény - de csak törvény - előírhatja, hogy egyes gazdasági tevékenységek csak meghatározott gazdasági társasági formában végezhetők. Ilyen törvény a gyógyszerterek létesítéséről és működésük egyes szabályairól szóló 1994. évi LIV. tv. A Legfelsőbb Bíróság Cgf.VII.30.399/1999/2. számú esetben is megállapította, hogy közforgalmú gyógyszerteret betéti társaság működtethet, ha annak beltágjai kizárólag gyógyszerészek, és az egyik beltág pedig személyi jogot elnyert gyógyszerész. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény kimondja, hogy bank és szakosított hitelintézet részvénytársaságként, fióktelepként, szövetkezeti hitelintézet szövetkezetként, pénzügyi vállalkozás részvénytársaságként, szövetkezetként vagy fióktelepként működhet. Külföldi vállalkozás a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviseleteiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény értelmében pedig pénzügyi szolgáltatási tevékenységet vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet Magyarországon kizárólag fióktelepe útján végezhet. Továbbá a BH1992. 592. számú bírósági döntés alapján betéti társaság ügyvédi tevékenységet nem folytathat.⁸⁵

Fogalmilag kizárt rendelkezések például a kéttágú betéti társaság esetén a kizárás. Ilyet a társasági szerződés érvényesen nem írhat elő.⁸⁶ (A kizárás témakörét egészíti ki a BH2007.19.⁸⁷)

A Gt. a kógenciát többféle szóhasználattal fejezi ki. A törvényben találunk rendelkezéseket a „tilos” szóval (Gt. 112. § (1) bekezdés, 135. § (2) bekezdés), „nem lehet” szóval (Gt. 5. § (2) - (3) bekezdés, 13. § (2) bekezdés), „kötelező” szóval (Gt. 33. § (2) bekezdés, 41. § (2) bekezdés), „kell” szóval (Gt. 7. § (1) - (2) bekezdés, 8. § (1) bekezdés), „szükséges” szóval (Gt. 318. §, 324. § (2) bekezdés, 325. §).

Esetleges tartalmi elemek vonatkozásában elmondhatjuk, hogy amennyiben a társasági szerződés tartalmaz ilyen elemet, akkor annak a rendelkezésnek meg kell felelnie a Gt.

⁸³ Gt. 113. § Kommentár CD Jogtár

⁸⁴ Legf.Bír.Cg.törv.I.31.812/1989.

⁸⁵ Lásd még: BH.1990.432.

⁸⁶ GÖDÖLLEI: Társasági szerződés érvénytelensége 189. p., BH1994.553.

⁸⁷ A tag kizárását a taggyűlésről való távolmaradása nem alapozhatja meg. Az ezzel ellentétes társasági szerződésbeli rendelkezés semmis.

szabályainak. Ilyen például a mellékszolgáltatásról⁸⁸, a pótbefizetésről való rendelkezés, továbbá a jogutódlás kizárása, az üzletrész bevonása⁸⁹, a taggyűlésen a tagok elektronikus hírközlő eszköz közvetítésével való részvétele.

– **A jogszabály megkerülésével kötött szerződés (Ptk. 200. § (2) bek.)**

Semmis az a társasági szerződés, amelyet a felek a jogszabály által előírt kötelező eljárás mellőzésével vagy az abban foglaltak megsértésével kötnek meg.⁹⁰ Ezen túlmenően az is jogszabály megkerülésének minősül, amennyiben a felek célja a joghátrány vagy tilalom kijátszása, illetve olyan jog megszerzése, ami egyébként őket nem illetné meg, viszont mindezt oly módon teszik, hogy tényleges üzleti szándékukat egyébként nem tilalmazott „formába öntik”.⁹¹ Az ilyen szerződések legtöbbször besorolhatóak a jogszabályba ütköző (tilos) szerződések vagy a színlelt szerződések közé.

Erre hipotetikus példaként szolgálhat, amennyiben egy hivatásos bíró (aki a szigorú összeférhetetlenségi szabályok értelmében más közeleti tisztséget nem tölthet be, képviselőnek nem választható meg, politikai tevékenységet nem végezhet, pártnak nem lehet tagja, továbbá tudományos, oktatói és szerzői jogi tevékenységen kívül más kereső tevékenységet nem végezhet) gazdasági társaságban valójában személyesen közreműködő vezető tisztségviselő, viszont az összeférhetetlenségi szabályok „kicszelezése” érdekében más van a társasági szerződésben vezető tisztségviselőnek bejegyezve. Vagy ha képesítéshez kötött tevékenységet akar folytatni a kkt. vagy bt. és a képesítéssel rendelkező személyt csak azért veszi fel a tagjai közé, hogy valójában személyes közreműködést nem végez (csak a nevét adja hozzá).⁹²

– **A jóerkölcsbe ütköző szerződés (Ptk. 200. § (2) bek.)**

A bírói mérlegelés feladata, hogy adott esetben eldöntse, fennáll-e a jóerkölcsbe való ütközés.⁹³ Hiszen a jóerkölcs tartalmi határait, kritériumait jogszabály nem határozhatja meg, hiszen onnantól, hogy az erkölcsi norma jogszabályi tartalmat kap, jogi normaként jelenik meg, akkor már a szerződés nem jóerkölcsbe ütköző, hanem jogszabályba ütköző lesz.⁹⁴ A 2004/4. számú Választottbírósági határozat annyit viszont leszögezett, hogy a jóerkölcs a kialakult értelmezés szerint - polgári jogi értelemben - a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás

⁸⁸ Lásd erre: Legf.Bír.Cgf.VII.30.241/2001/2., Legf.Bír.Cgf.VII.32.579/1999/2.

⁸⁹ Lásd erre: Legf.Bír.Cgf.II.30.162./2000/4.

⁹⁰ KÖLES: Polgári jog II. 9. p.

⁹¹ BÍRÓ: Kötelmi jog 357. p.

⁹² GÖDÖLLEI: Társasági szerződés érvénytelensége 189. p.

⁹³ BÍRÓ: Kötelmi jog 357. p.

⁹⁴ Kemenes István: A szerződés érvénytelenségének egyes kérdései... 17. p.

zsinórmértékét fejezi ki. A polgári jogban használt jóerkölcs az üzleti életben az üzleti tisztességet jelöli.⁹⁵

Jóerkölcsbe ütközik az a társasági szerződés a BH1996. 306. számú bírósági döntés alapján, amelyiket lehetetlen szolgáltatással kecsegtető tevékenység (pl.: pilótajáték) üzletszerű folytatására alapítanak a felek.⁹⁶ Ezért azt az általános társadalmi megítélés tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti. Vagy amennyiben olyan üzletszerű közös gazdasági tevékenység⁹⁷ folytatására hoznak létre a felek gazdasági társaságot, amely tevékenység ellátására, teljesítésére a felek nem képesek⁹⁸, vagy nincs lehetőségük⁹⁹.

– Az uzsorás szerződés (Ptk. 202. §)

A szerződés uzsorás jellegének megállapításához objektív és szubjektív feltételek együttes fennállása szükséges: az objektív értékkülönbséghez (feltűnően nagy értékkülönbséghez) szubjektív elem is konjunktív feltétel.¹⁰⁰ Az egyik fél a másik hátrányos helyzetét, valamint az általa kikötött előny feltűnő aránytalanságát ismerve és ezt kihasználva köti meg a másik féllel a szerződést.¹⁰¹

Az uzsora megállapíthatóságát nem zárja ki önmagában az a tény, hogy nem személyes szükségleteinek fedezésére, hanem vállalkozási tevékenység folytatására kíván hitelt felvenni.¹⁰² A Gfv.I.33.080/1999.számú legfelsőbb bírósági döntés szerint, nem kétséges, hogy a gazdálkodó szervezetek között kötött szerződés is megtámadható a Ptk. 202. §-ában írt okból.¹⁰³ (De ez nem alapozza meg a létesítő okirat érvénytelenségét.)

A dolgozat fő témájával kapcsolatban annak van relevanciája, ha például (ígéretesnek látszó ötlet alapján) gazdasági társaság alapítására vesznek fel uzsorakamatra hitelt.¹⁰⁴ A hitelt nyújtó uzsorás szerződés semmis. Alkalmazva a semmisség jogkövetkezményeit, veszélybe kerül az az alapján létesített társaság léte. A gazdasági társaság belső jogviszonyában talán még a tagi kölcsönnél kerülhet szóba az uzsorás szerződés, más vonatkozásban véleményünk szerint nem.

– A lehetetlen szerződés (Ptk. 227. § (2) bek.)

A megállapítás feltétele, hogy a lehetetlenség a szerződéskötés időpontjában álljon fenn. Ha a szerződéskötés időpontjában nem volt lehetetlen a szolgáltatás, akkor a szerződés létrejön;

⁹⁵ BOGNÁR: Érvénytelen szerződések 15. p.

⁹⁶ Lásd még: BH1996. 306.

⁹⁷ A gazdasági társaságok általános, közös fogalma alapján FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 40.

⁹⁸ BH2004.141.

⁹⁹ BH2003.451.

¹⁰⁰ Legf.Bír.Pfv.VIII. 20.346/2005.

¹⁰¹ BÍRÓ: Kötelmi jog 358. p., BH.1998.275.

¹⁰² Legf.Bír.Pfv.V.21.399/1996.

¹⁰³ Lásd még: BH2001.542., EBH2001.436.

¹⁰⁴ GÖDÖLLEI: A társasági szerződés érvénytelensége 191. p.

ilyenkor pl. a szerződés módosítására vagy a lehetetlenülés szabályai szerint megszüntetésére van lehetőség.¹⁰⁵ A szerződés lehetetlensége alapvetően kétféle lehet.

- i. **Fizikailag** (objektíve) **lehetetlen** szolgáltatás, amelynek teljesítése a tudomány és a technika pillanatnyi állása szerint lehetetlen.¹⁰⁶ A gyakorlatban nem igen találkozunk fizikailag lehetetlen szolgáltatásra irányuló társasági szerződéssel (ilyen lehetne a közismert példa szerint ha a Lánchíd értékesítésére és elszállítására¹⁰⁷ vállalkoznának). Az apportálás témaköre viszont számos ilyen irányú kérdést vet fel: A Legfelsőbb Bíróság Cgf.VII.32.854/1998/6. számú esetében az apportlistában feltüntetett épületek, építmények tulajdonjoga önállóan nem lehetnek apport tárgyai, mert azok a föld tulajdonjától függetlenül nem forgalomképesek. A Cgf.VII.30.560/2001/3. számú esetben pedig arra mutat rá a Legfelsőbb Bíróság, hogy a föld tulajdonjogának megszerzése nélkül a földön lévő telepített erdő és szőlő önállóan nem forgalomképes, ezért apport tárgyai nem lehetnek.¹⁰⁸ Továbbá telefax készülék apportálható, csak maga a vonal nem¹⁰⁹; a cég egyik vagy másik tagjának üzleti hírneve nem tekinthető forgalomképes dolognak, ezért az nem apportálható¹¹⁰.
- ii. Sokkal gyakoribb a **jogi lehetetlenség**. Jogilag lehetetlen (jogszabályi tilalomba is ütközik, így ezen a címen is megállapítható a semmisség) ha például a vezető tisztségviselő egyszerre önállóan és együttesen is jegyezheti a céget¹¹¹. Vagy az állam kizárólagos tulajdonába (önkormányzat törzsvagyonába) tartozó ingatlant apportálnak a gazdasági társaságba¹¹². Továbbá amennyiben előtársaság akar gazdasági társaságot alapítani¹¹³, vagy a Gt.-ben nem szereplő gazdasági formát szeretnének a tagok alapítani (pl.: csendestársaság), mivel hatályos jogunk a „csendestársaságot” nem ismeri, és az semmis polgári jogi szerződésnek minősül¹¹⁴.

– **A fogyasztói szerződés tisztességtelen kikötése** (Ptk. 209/A. § (2) bekezdés)

„Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.”

¹⁰⁵ Ptk. 227. § Kommentár CD Jogtár

¹⁰⁶ BÍRÓ: Kötelmi jog 359. p.

¹⁰⁷ KÖLES: Polgári jog II. 70. p.

¹⁰⁸ Lásd még: BH2003.246., BH1991.480.

¹⁰⁹ KGD1993.249.

¹¹⁰ KGD1993. 231

¹¹¹ Legf.Bír.Cgf.II.31.309/2000/2. alapján

¹¹² Legf.Bír.Cgf.VII.30.861/1998/2. alapján

¹¹³ EBH2003.883., BH2003.471., Legf.Bír.Cgf.VII.32.760/2000.

¹¹⁴ Legf.Bír.Pfv.VI.23.251/1996., Legf.Bír.Pfv.V.21.399/1996., FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1 25. p.

A Ptk. hivatkozott relatív semmisséget eredményező rendelkezése a társasági szerződések vonatkozásában nem értelmezhető, nem alkalmazható, mert ellentétben áll a társult jogalanyok egyenlőségének és egyenjogúságának alapelvét. Ez az elv szerint a gazdasági társaságok tagjai mellérendeltek, és azonos jogok és kötelezettségek illetik meg őket.¹¹⁵ Ezek alapján nem lehetséges, hogy az egyik szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott feltétel kerüljön bele a társasági szerződésbe, amelyet a többi szerződő fél nem tudott volna befolyásolni.

A szerződésminták alkalmazása

A Gt. 11. § (4) bekezdése alapján a kkt., bt. és a kft. esetén a társasági szerződés mellékletét képező szerződés minta megfelelő kitöltésével is elkészíthető. Viszont ez esetben a társasági szerződés tartalmát kizárólag a kitöltött szerződésmintában foglalt rendelkezések alkotják. Ebben az esetben számtalan semmisségi ok fogalmilag kizárt. Ezen kérdéskör részletesebb tárgyalását terjedelmi okokból külön dolgozatra hagyjuk.

Megtámadási okok

A Ptk.-ban szereplő megtámadási okok egy része a társasági szerződés sajátosságaira tekintettel nem érvényesíthető. A társasági szerződés csak a tévedés, megtévesztés, jogellenes fenyegetés és az objektív értékaránytalanság miatt támadható meg.¹¹⁶

Általánosságban elmondhatjuk, hogy egy társasági szerződés érvényességét vagy érvénytelenségét mindig a megkötéskor hatályos jogszabály alapján kell megítélni.¹¹⁷ Továbbá a társasági szerződés megtámadására vonatkozó jognak a szerződésből eredő követeléssel szembeni kifogás útján való érvényesítését a szerződés írásbeli megerősítése vagy a megtámadásról egyébként írásban történt lemondás csak akkor zárja ki, ha egyértelműen megállapítható, hogy a szerződés miatt sérelmet szenvedő fél tud a megtámadás jogáról, és ennek ellenére a szerződés fenntartását választja.¹¹⁸

a) Az akaratban fellelhető megtámadási okok

– A tévedés (Ptk. 210. § (1)-(3) bek.)

A Ptk.-ban meghatározott konjunktív feltételek együttes fennállása esetén támadható meg a társasági szerződés. A tévedésnek lényegesnek¹¹⁹ kell lennie; illetve a tévedést a másik fél okozta,

¹¹⁵ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 27. p.

¹¹⁶ NOCHTA: Gazdasági társaságokról ... 53. p.

¹¹⁷ KGD1998. 69. (Ez természetesen a semmisség esetén is irányadó.)

¹¹⁸ BH1995. 43. alapján

¹¹⁹ BH1994.203. jogeset felhasználásával

vagy azt felismerhette¹²⁰. A tévedés a társasági szerződés alanyára, tárgyára, tartalmára vagy indokára vonatkozhat.¹²¹ A szerződés alanyában való tévedés meglehetősen ritkán fordul elő. Általános példák a következők: A sérelmet szenvedő fél a jognyilatkozata megtételekor tévedésben volt, mert egyáltalán nem akart a társaság tagjává válni; azt gondolta, hogy a társaság alkalmazottja lesz. A szerződés tárgyában való tévedést valósít meg, ha a társaság vagyonához a tag ugyan hozzá akart járulni vagyontárgyának használatba adásával, de nem akarta azt társaság tulajdonába adni, mint ahogy azt a társasági szerződés tartalmazza. További példa lehet az apport túlértékelése is: az egyik tag apportjáról a többi tag azt gondolta, hogy értékes vagyontárgy, de később kiderült, hogy értéktelen.

i. **Közös téves feltevés** (Ptk. 210. § (3) bekezdés) esetére is vonatkoznak a fent leírtak.¹²²

ii. **Jogi tévedésre** (Ptk. 210. §. (2) bekezdés) is lehet alapozni a társasági szerződés megtámadását. A Gt. 11. § (3) bekezdése jogvégzett személyek (közjegyző, ügyvéd, vagy meghatározott eseteket kivéve - összeférhetetlenség - jogtanácsos) közreműködését írja elő a társasági szerződés létrehozatalánál. A gyakorlati életben az jelent gondot, ha pont ez a személy ad téves jogi felvilágosítást a szerződő feleknek. Viszont jogi tévedés megtámadásra csak akkor ad lehetőséget a Ptk., ha az a munkakörében eljáró jogi szakértő (közjegyző, ügyvéd, jogtanácsos) a felek együttes jelenlétében adott nyilvánvalóan téves felvilágosításának eredményeképpen következett be.

– **Megtévesztés** (Ptk. 210. § (4) bekezdés)

A megtévesztés tudatos, szándékos tévedésbe ejtés, illetve tévedésben tartás. Ezt a megtámadási okot bármelyik összeférhetetlenségi szabály megszegése (és annak eltitkolása) megtestesítheti. Például ha a vezető tisztségviselővé választott személy eltitkolja, hogy a Gt. 23. § (2) bekezdése szerint jogerős bírói ítélettel a vezető tisztség gyakorlásától eltiltottak, vagy más foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak. Az utóbbi esetkör csak az ítéletben megjelölt tevékenységet főtevékenységként folytató gazdasági társaságra vonatkozik. Továbbá ha a könyvvizsgálónak megválasztott személy eltitkolja, hogy őt korábban törölték a könyvvizsgálók nyilvántartásából¹²³ (ha a gazdasági társaságnak a könyvvizsgálati szolgáltatást igénybe kell vennie).

– **Jogellenes fenyegetés** (Ptk. 210. § (4) bek.)

A fenyegetés személyi vagy vagyoni jogellenes hátrány kilátásba helyezése abból a célból, hogy ezáltal a szerződő felet nyilatkozat tételében befolyásolják.¹²⁴ Valójában ez a pszichikai

¹²⁰ Legf.Bír.Gfv.IV.31.682/1999. , EBH2000.307. számú jogeset figyelembevételével

¹²¹ BÍRÓ: Kötelmi jog 336-337. p.

¹²² Kapcsolódó jogeset: BH2002.276.

¹²³ Hiszen ez a Gt. 41. § (3) bekezdésébe ütközik.

¹²⁴ BÍRÓ: Kötelmi jog 340. p.

kényszer, amely irányulhat a szerződő fél ellen, de akár a hozzátartozói ellen is. Sokkal gyakrabban előforduló érvénytelenségi ok, mint a semmisséget eredményező fizikai kényszer. Példa lehet erre, hogy hitelező fenyegetésére az adós ingatlant apportál az hitelező által alapítandó gazdasági társaságba.

b) A célzott joghatás hibájában rejlő megtámadási okok

– **Az objektív értékaránytalanság (Ptk. 201. § (2) bek.)**

A szolgáltatás - ellenszolgáltatás feltűnő aránytalanságának megállapításához az alábbi feltételek szükségesek:

- i) Az értékaránytalanságnak a szerződés megkötésekor kell fennállnia.
- ii) A két póluson található szolgáltatás és ellenszolgáltatás között feltűnően nagyak kell lennie az értékkülönbségnek. Ehhez az eset összes körülményeinek vizsgálata szükséges, ezzel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság a PK. 267. számú állásfoglalása szolgál iránymutatásnak.
- iii) Tagok egymás közötti viszonyait úgy rendezték, hogy az egyik felet sem vezette az ajándékozás szándéka.¹²⁵

Példa lehet erre, hogy a tagok a törzsbetéteikkel arányban nem álló módon osztják fel a társaság adózott eredményét. Vagyis azonos törzsbetéttel rendelkező tag aránytalanul kevesebbet kap az adózott eredményből. Hiszen a Gt. 90. § (1) bekezdése alapján, ha a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik, a nyereség és a veszteség a tagok között a vagyoni hozzájárulásuk arányában oszlik meg. Viszont a BH1993. 566. számú jogeset alapján amennyiben a szerződő felek például helyiség használati jogának ingyenes átengedésében állapodtak meg, s ezt a jogszabály megengedi, illetve egyéb érvénytelenségi ok nem áll fenn, akkor a szerződés a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás feltűnően nagy értékkülönbségére hivatkozással megalapozottan nem támadható meg a társasági szerződés.

– **A tisztességtelen általános szerződési feltételek megtámadhatósága (Ptk. 209/A § (1) bek.) A késedelmi kamat mértéke miatti megtámadhatóság (Ptk. 301/A § (4) bek.)**

A társasági szerződés érvénytelenségével kapcsolatban fenti két pont nem értelmezhető, nem alkalmazható, részben „A fogyasztói szerződés tisztességtelen kikötése” című semmisségi oknál kifejtettek miatt.

III.

Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés után

¹²⁵ BÍRÓ: Kötelmi jog 342. p.

Ebben a fejezetben először a szabályozás rövid történetét (1988-tól napjainkig), majd a hatályos szabályozást mutatjuk be, különös tekintettel az idevonatkozó jogalkalmazói döntésekre. Ezután következik az európai uniós szabályozás a társasági jogi irányelv bemutatásával, illetve a dolgozat egyik legérdekesebb része, amikor is a társasági jogi érvénytelenségről bebizonyosodik, hogy speciális, *sui generis* érvénytelenség.

1)

A szabályozás rövid története

Azokat a törvényi állomásokat tekintjük át, amelyek közvetlen előzményként szolgáltak a mostani szabályozáshoz. A dolgozatban nagyobb hangsúlyt szánunk a hatályos rendelkezések bemutatására.

1. A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény

A gazdasági rendszerváltás első és alapvető törvénye - még a politikai rendszerváltás előtt - 1989. január 1-jével lépett hatályba.¹²⁶ A törvény érvénytelenséget érintő szabályozása az eredeti szövegezés szerint a 17. §, 21. § és a 27. § volt:

„17. § A gazdasági társaságoknak és tagjaiknak e törvényben nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit kell alkalmazni.”

„21. § (1) A társasági szerződésben meg kell határozni:

- a) a társaság cégnevét és székhelyét,*
- b) a tagokat, nevük (cégük) és lakcímük (székhelyük) feltüntetésével,*
- c) a társaság tevékenységi körét,*
- d) a társasági vagyon mértékét, rendelkezésre bocsátásának módját és idejét,*
- e) mindazt, amit e törvény az egyes társasági formáknál kötelezően előír.*

(2) Semmis az a társasági szerződés, amely az (1) bekezdésben felsoroltakról nem rendelkezik.”

„27. § A cégbejegyzés megtörténte után a társasági szerződés megkötésénél felmerült tévedés, megtévesztés és fenyegetés (Ptk. 210. §) miatt senki nem hivatkozhat a szerződés érvénytelenségére. Ezt a rendelkezést a szerződés módosítására is megfelelően alkalmazni kell.”

A fenti idézett rendelkezések 1989. január 1-jétől 1991. december 31-ig voltak hatályban. Megállapítható, hogy a társasági szerződés kötelező tartalmi elemeinek hiánya semmisséget eredményezett. Ezen túlmenően a Ptk.-ból ismert semmisségi okokra is lehetett alapozni az érvénytelenséget. Viszont a megtámadási okok közül az akarathibák miatti érvénytelenségre a cégbejegyzést követően nem. Tehát ez a rendelkezés nem tiltotta az objektív

¹²⁶ SÁRKÖZY: Gazdasági státuszjog 73. p.

értékaránytalanságra¹²⁷ és a gazdasági erőfölénnyel való visszaélésre¹²⁸ alapozott megtámadást. Ezen korlátozás indoka az volt, hogy a társasági szerződés megtámadása a cégbejegyzést követően harmadik személyeknek lényeges érdeksérelmet okozhat.¹²⁹ A 27. §-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint: „Ez a rendelkezés kifejthet olyan hatást, hogy a felek a társasági szerződés aláírásakor az általánosnál nagyobb gondossággal, körültekintéssel fognak eljárni.” Imre András helyesen fejtette ki ezzel kapcsolatban, hogy fogalmilag kizárt a „nagyobb körültekintés”, ha a szerződő fél lényeges tévedésben van, megtévesztették, vagy jogellenes fenyegetéssel veszik rá a szerződés aláírására. Továbbá a törvény nem ír elő fokozott gondosságot a szerződéskötéskor.¹³⁰

Az érvénytelenség megállapítása és a jogkövetkezményeinek alkalmazása a 17. § alapján a Ptk. általános szabályai szerint történt.

2. Érvénytelenség az 1991. évi LXV. törvény alapján

Az 1988. évi VI. törvény első novellája, az 1991. évi LXV. törvény, a 27. §-ban foglalt rendelkezéseket jelentősen átfogalmazta, míg a 21. §-t nem módosította:

„27. § (1) A cégbejegyzést követően a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat) érvénytelenségére csak abban az esetben lehet hivatkozni, ha:

a) a társasági szerződés nem tartalmazza a 21. § (1) bekezdésének a)-d) pontjában felsorolt tartalmi kellékeket;

b) a korlátolt felelősségű társaság törzstőkéje, illetve a részvénytársaság alaptőkéje kevesebb a törvényben meghatározott minimumnál;

c) a gazdasági társaság alapító tagjainak mindegyike cselekvőképtelen volt;

d) az alapító tagok száma - a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot kivéve - két főnél kevesebb;

e) a társaság tevékenysége jogellenes célra irányul.

(2) Az érvénytelenséget bíróság állapítja meg. Az érvénytelenség megállapítása esetén a bíróság a társaságot megszünteti.

(3) Az (1)-(2) bekezdés rendelkezéseit a szerződés módosítására is megfelelően alkalmazni kell.”

1992. január 1-jétől 1992. december 31-ig volt hatályban a fenti szabályozás. Ebben az időszakban tehát a tételesen felsorolt okokból lehetett a társasági szerződés érvénytelenségét kezdeményezni. Megtámadási okokra már nem lehetett hivatkozni.

A módosítás nem kapott osztatlan elismerést. A törvény megalkotásában jelentős szerepet játszó Sárközy Tamás már tervezetként elhibázottnak tartotta.¹³¹ A jogalkotó ezentúl taxatív

¹²⁷ GÁL: Társasági jogi perek 151-152. p.

¹²⁸ BODOR: A társasági szerződések érvénytelenségének megállapítására ... 3. p.

¹²⁹ IMRE: A társasági szerződések sui generis érvénytelensége? 156. p.

¹³⁰ *Idem*: 156. p.

¹³¹ Lásd erről bővebben: IMRE: A társasági szerződések sui generis érvénytelensége? 157-160. p.

megszabja a speciális - társasági jogi - érvénytelenségi okokat.¹³² Ezek körét jelentősen leszűkíti, többnyire olyan érvénytelenségi okokra, amelyekre példa az azt megelőző joggyakorlatban nem volt (például az alapító tagok mindegyikének cselekvőképtelensége).¹³³ Ahogyan Imre András rámutatott, a Gt. 1991-es módosítása voltaképpen az európai közösségek társasági jogának harmonizációját szolgáló irányelvek adaptálása. A jogalkotók nem voltak figyelemmel arra a tényre, hogy az alkalmazott irányelv hatálya a részvénytársaságra terjed ki, míg a 27. § valamennyi gazdasági társaságra irányadó. „Így azokban az esetekben is minimálisra korlátozza a semmisségre történő hivatkozás jogát, amikor a társaság tagjainak korlátlan felelőssége szolgálja elsősorban a hitelezők védelmét, és fölöslegesnek tűnik a részvénytársaságnál és a korlátolt felelősségű társaságnál indokolt szigorú szabályozás.”¹³⁴ (Az Európai Unió idevágó szabályaival a későbbiekben részletesen foglalkozunk.)

A szabályozás az érvénytelenség megállapítását a bíróság külön eljárásához köti, vagyis nem érvényesül a Ptk. 234. § (1) bekezdésének szabálya, mely szerint a semmisség megállapításához nincs szükség külön eljárásra (illetve, hogy a bíróság, vagy hatóság azt hivatalból veszi figyelembe). A szabályozás fogyatékoságaként hozható fel, hogy az érvénytelenség megállapításánál nem biztosított lehetőséget az érvénytelenség kiküszöbölésére, hanem kötelezően előírta a társaság megszüntetését.

Joggal merül fel az a kérdéskör, miszerint a 27. §-ban szabályozott semmisség valójában speciális, *sui generis* társasági jogi érvénytelenséget tartalmaz. Ennek részletes tárgyalását külön fejezetben szeretnénk eszközölni, miután a szabályozás történetét és a jelenleg hatályos rendelkezéseket is ismertettük.

3. Érvénytelenség az 1992. évi LXVIII. törvény rendelkezési alapján

A Polgári perrendtartást módosító 1992. évi LXVIII. törvény 25. §-a módosította a Gt. 1991-es szövegét. A szabályozás 1993. január 1-jétől 1995. július 30-ig volt hatályban. (A 21. §-t ez a módosítás sem érintette.)

„27. § (1) A jogerős cégbejegyzést követően a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat) érvénytelenségére csak abban az esetben lehet hivatkozni, ha:

- a) a társasági szerződés nem tartalmazza a 21. § (1) bekezdésének a)-e) pontjaiban felsorolt tartalmi kellékeket;
- b) a korlátolt felelősségű társaság törzstőkéje, illetve a részvénytársaság alaptőkéje kevesebb a törvényben meghatározott minimumnál;
- c) a gazdasági társaság alapító tagjainak mindegyike cselekvőképtelen volt;

¹³² Lásd erre: BH1992.760.

¹³³ GÁL: Társasági jogi perek 152-153. p.

¹³⁴ IMRE: A társasági szerződések *sui generis* érvénytelensége? 159. p.

d) az alapító tagok száma - a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot kivéve - két főnél kevesebb;

e) a társaság tevékenysége jogellenes célra irányul.

(2) Az érvénytelenséget bíróság állapítja meg.

(3) Az (1)-(2) bekezdés rendelkezéseit a szerződés módosítására is megfelelően alkalmazni kell.”

Alapvetően három szempontból változott a szabályozás az 1991-es Gt.-hez képest.

- i. Az 1991-es változat (1) bekezdésében „cégbejegyzést követően” szerepel, míg az 1993-as szöveg „jogerős cégbejegyzést követően” kifejezést tartalmaz. Gögöllei Judit helyesen mutatott rá dolgozatában¹³⁵ a kettő közötti különbségre:

A cégbejegyzés egy tény: a bejegyzést elrendelő végzésben meghatározott adatokat a cégbíróság bevezette a cégnyilvántartásba. Jogerőről a bejegyzést elrendelő végzéssel kapcsolatban beszélhetünk, nem pedig a határozat alapján végzett regisztrálásnak. Ezek alapján jogerős a cég bejegyzése, ha a bejegyzést elrendelő végzés jogerőre emelkedik.

- ii. A másik változás: A 27. § (1) bekezdés a) pontja módosult. Méghozzá bővültek az érvénytelenség kimondásának lehetőségei: már nem csak a társasági szerződés általános kellékeinek hiánya alapozza meg az érvénytelenséget, hanem az egyes társasági formáknál kötelezően előírt kellékek hiánya is. Ugyanakkor a jogalkotó a 27. § (1) bekezdés b) - e) pontjait is meghagyta.
- iii. Jelentős változás volt, hogy ugyan az érvénytelenség megállapítására továbbra is bíróság volt jogosult, már nem írta elő kötelezően a cég megszüntetését az érvénytelenség jogkövetkezményeként. Így a Ptk. mögöttes szabályi szerint kellett eljárni. Ez teret engedett az érvénytelenség kiküszöbölésére. Ezt a rendelkezést a hatálybalépéskor folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kellett.¹³⁶

4. Érvénytelenségi per az 1995. évi LXII. törvény alapján

A 1995. évi LXII. törvény gyökeresen megváltoztatta a társasági szerződés érvénytelenségének szabályrendszerét.¹³⁷ A törvény 14. § (3) bekezdése hatályon kívül helyezte a régi Gt. 27. §-át és az érvénytelenségi szabályokat az anyagi jogból az eljárási jogba helyezte: a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről szóló 1989. évi 23. törvényerejű rendelet (Ctvr.) 18/A. §-ába.

„18/A. § (1) A jogerős cégbejegyzést követően a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat, létesítő okirat), illetve az arra vonatkozó módosítás érvénytelenségének megállapítására csak akkor indítható per, ha a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat, létesítő okirat) nem

¹³⁵ GÖDÖLLEI: Társasági szerződés érvénytelensége 196. p.

¹³⁶ GÁL: Társasági jogi perek 154. p.

¹³⁷ *Idem*, 155. p.

tartalmazza, vagy jogszabályba ütköző módon tartalmazza a cég nevét és székhelyét, a tagokat, nevük (cégük) és lakóhelyük (székhelyük) feltüntetését, a cég tevékenységi körét, a vagyon mértékét, a vagyon rendelkezésre bocsátásának módját és idejét, valamint azt, amit a cégre vonatkozó anyagi jogszabályok az adott cégformára vonatkozóan kötelezően előírnak.

(2) Ha a perben eljáró, a cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság az (1) bekezdés szerinti okirat érvénytelenségét (részleges érvénytelenségét) megállapítja - amennyiben lehetséges - felhívja a feleket az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére. Ha erre nincs mód, a bíróság a határozatában megállapított időpontig az (1) bekezdés szerinti okiratot hatályossá nyilvánítja.”

Ezt a szabályozást 1995. július 30-tól 1998. június 16-ig kellett alkalmazni. Ettől kezdve eljárási normaként rendezték a társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat, létesítő okirat) érvénytelenségének megállapítására indított pereket. Ez azt jelentette, hogy a Ctvr. által nem érintett kérdésekben a Polgári perrendtartást kellett mögöttes jogszabályként alkalmazni.

A taxatív felsorolás 1993-as változattal való összevetéséből kiderül, hogy a Ctvr. lényegesen leszűkíti az érvénytelenségi okokat, pontosabban az 1993-as Gt. 27. § (1) bekezdés a) pontját tartalmazza csupán. Ezzel lényegében a jogalkotó kiterjeszti a cégjegyzékbe bejegyezhető valamennyi cég létesítő okiratára az érvénytelenségi perek előírásait. A taxatív felsorolás ellenére (Gál Judit véleménye szerint¹³⁸) az utolsó fordulattal - cégre vonatkozó anyagi jogszabályok az adott cégformára vonatkozóan kötelezően előírnak - lényegesen kitágítja a létesítő okiratok elleni keresetindítási lehetőséget. Ebbe a fordulatba, ugyanis szinte bármilyen érvénytelenségi hivatkozás belefér.

Megjegyzendő, hogy a (2) bekezdés továbbra is lehetővé teszi az érvénytelenség kiküszöbölését.

5. Érvénytelenségi per a 1997. évi CXLV. törvény szerint

A Ctvr. helyébe 1998. június 16-án a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (továbbiakban régi Ctv.) lépett. A régi Ctv. 48. §-a újraszabályozta az érvénytelenségi keresetindítást.

„48. § (1) A jogerős cégbejegyzést követően a létesítő okirat, illetve az arra vonatkozó módosítás érvénytelenségének megállapítása iránt a cég ellen a cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság előtt indítható per. A perindításra az ügyész, valamint az jogosult, aki jogi érdekét valószínűsíti.

(2) Perindításnak csak abban az esetben van helye, ha a létesítő okirat, illetve annak módosítása

a) közokiratba foglalására, illetve ügyvédi ellenjegyzésére nem került sor,

b) nem tartalmazza a cég nevét, a tagok nevét (cégét), a tagok (részvényesek) vagyoni hozzájárulását, a cég jegyzett tőkéjét,

¹³⁸ GÁL: Társasági jogi perek155-156. p.

c) nem tartalmazza a cég tevékenységi körét, illetve az jogszabályba ütközik (jogellenes célra irányul).

(3) Ha az okirat (2) bekezdés szerinti érvénytelensége (részleges érvénytelensége) megállapításának feltételei fennállnak, a bíróság - amennyiben lehetséges - felhívja a feleket az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére. Ha erre nincs mód, a bíróság a határozatában megállapított időpontig az okiratot hatályossá nyilvánítja.

(4) A bíróság a jogerős ítéletének megküldésével szükség esetén felhívja a cégjegyzéket vezető cégbíróságot a cég megszűntnek nyilvánítására, illetve a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására. A cégbíróság a cég megszűntnek nyilvánítása esetén ennek időpontját a (3) bekezdés szerinti bírósági ítéletben megállapított időpontban határozza meg.”

A fenti rendelkezés leszűkítette a Ctvr.-ben megadott érvénytelenségi okokat. A Ptk.-tól eltérő, taxatív felsorolt érvénytelenségi okokat tartalmaz. A Ctvr.-hez képest nem tartalmazza érvénytelenségi okként a cég székhelyét, tag lakóhelyét (székhelyét), amit a cégre vonatkozó anyagi jogszabályok az adott cégformára vonatkozóan kötelezően előírnak. Viszont találunk két olyan elemet, amit a Ctvr. nem tartalmazott: a) közokiratba foglalására, illetve ügyvédi ellenjegyzésére nem került sor (vagyis a létesítő okirat alakszerűsége sérül), b) (...) a cég jegyzett tőkéje.

Az eljárási rend vonatkozásában alapvetően megtartotta a Ctvr. jellemzőit. Csak kisebb pontosítást találhatunk a Ctvr. alkalmazása során szerzett tapasztalatok alapján. Fő cél továbbra is az érvénytelenség kiküszöbölése volt, másodlagos megoldásként pedig az *ex nunc* hatályú megszüntetésre volt lehetőség.

A régi Ctv. 48. § szintén eljárási norma, amelyet a hatálybalépésétől indított perekre kellett használni.

6. Jogharmonizációs törvénnyel módosított 1997. évi CXLV. törvény szabályozása

A 2003. évi XLIX. jogharmonizációs törvény módosította a régi Ctv. 48. §-át. Ez a módosítás 2004. január. 1-jével lépett hatályba. Az uniós csatlakozáshoz kapcsolódó jogszabályváltozások meglehetősen jelentősek voltak:

„48. § (1) A jogerős cégbejegyzést követően a létesítő okirat érvénytelenségének megállapítása iránt a cég ellen a cég bejegyzését elrendelő végzés Céglapjában történő közzétételétől számított 6 hónapos jogvesztő határidőn belül a cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság előtt indítható per. A perindításra az ügyész, valamint az jogosult, aki jogi érdekét valószínűsíti.

(2) Perindításnak csak abban az esetben van helye, ha

a) a létesítő okirat közokiratba foglalására, illetve ügyvédi (jogtanácsosi) ellenjegyzésére nem került sor,

- b) a létesítő okirat nem tartalmazza a cég nevét vagy főtevékenységét, illetve a jegyzett tőke összegét vagy a tagok (részvényesek) vagyoni hozzájárulásának mértékét,
- c) a cég megjelölt tevékenységi köre jogszabályba vagy a közrendbe ütközik,
- d) a jegyzett tőke befizetés törvényben megállapított legkisebb összegére vonatkozó előírásokat megsértették,
- e) a cég alapításában résztvevő valamennyi tag (részvényes) cselekvőképtelen volt,
- f) a cég alapításában résztvevők, a tagok (részvényesek) legkisebb számára vonatkozó törvényi előírást megsértették.

(3) Ha az okirat (2) bekezdés szerinti érvénytelensége (részleges érvénytelensége) megállapításának feltételei fennállnak, a bíróság - amennyiben lehetséges - felhívja a feleket az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére. Ha erre nincs mód, a bíróság a határozatában megállapított időpontig az okiratot hatályossá nyilvánítja.

(4) Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azon kötelezettségek fennállását, amelyek a cég terhére vagy javára a bíróság ítéletében megállapított időpontot megelőzően keletkeztek.

(5) A bíróság a jogerős ítéletének megküldésével szükség esetén felhívja a cégjegyzéket vezető cégbíróságot a cég megszűntnek nyilvánítására, illetve a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására. A cégbíróság a cég megszűntnek nyilvánítása esetén ennek időpontját a (3) bekezdés szerinti bírósági ítéletben megállapított időpontban határozza meg.”

Az (1) bekezdés az érvénytelenségi keresetek benyújtását 6 hónapos jogvesztő határidőhöz köti (a határidő a cég bejegyzését elrendelő végzés Céglétrehozásban történő közzétételétől indul). Ezt erősíti meg a KGD1993. 213. és a KGD1993. 1. számú jogeset.

Az érvénytelenségi okok továbbra is taxatív felsorolásban találhatók. A (2) bek. b) pontjából elmaradt a tag neve (cége) társasági szerződésből való hiánya miatti érvénytelenségi ok. A legjelentősebb módosítás a három új perindítási ok:

- a jegyzett tőke befizetés törvényben megállapított legkisebb összegére vonatkozó előírásokat megsértették,
- a cég alapításában résztvevő valamennyi tag (részvényes) cselekvőképtelen volt,
- a cég alapításában résztvevők, a tagok (részvényesek) legkisebb számára vonatkozó törvényi előírást megsértették.

Ez a három ok csak látszólagosan bővíti ki az érvénytelenségi per indításának lehetőségeit, ugyanis nehezen képzelhető el, hogy ilyen hiányosságokkal rendelkező létesítő okirat egyáltalán bejegyzésre kerül, a cégbírósági kontrollnak köszönhetően.¹³⁹

A törvény továbbra is az érvénytelenség orvoslását helyezi előtérbe, ha ez nem sikerül, a bíróság a határozatában megállapított időpontig a létesítő okiratot hatályossá nyilvánítja. A cégjegyzékből való törlést (megszűntnek nyilvánítás vagy törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása esetén) a cégbíróság intézi.

¹³⁹ GÁL: Társasági jogi perek 156-157. p.

A (4) bekezdés külön kihangsúlyozza, hogy az érvénytelenség megállapítása nem érinti azon kötelezettségek fennállását, amelyek a cég terhére vagy javára a bíróság ítéletében megállapított időpontot megelőzően keletkeztek.

2)

A társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított per a cég bejegyzését követően

A 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (Gt.) és a 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (Ctv.) adja a jelenleg hatályos szabályozást. Az új szabályozás szakított azzal az évek óta fennálló helyzettel, hogy a nem vitásan anyagi jogi intézménynek számító, társasági szerződés érvénytelenségének megállapításával kapcsolatos szabályokat egy eljárási törvényben szabályozza. Az érvénytelenségi okok, és az egyes kapcsolódó előírások visszakerültek a Gt.-be. Tekintettel arra, hogy a társasági szerződés érvénytelenségének okai anyagi jogi szabályok.¹⁴⁰

Viszont a jogalkotó megőrizte azt a lehetőséget, hogy az érvénytelenségi perek szabályait a lehető legtöbb cégforma tekintetében egységesen meghatározhassa. Ezért a Ctv. 68-71. §-ai is tartalmaznak érvénytelenségi perre szabályokat.¹⁴¹

Ahogy láthattuk, az érvénytelenségi kereset előterjesztésének lehetősége, alkalmazási köre, az ilyen perben hozható döntés és az eljárással érintett társaság sorsa nagymértékben, és viszonylag rövid időközönként változott az elmúlt években.¹⁴² Vegyük végig a hatályos szabályozás szerinti feltételeket:

A Gt. 12. § (3) bekezdése alapján a jogerős cégbejegyzés után a társasági szerződés megtámadására nincs mód, és a semmisség megállapításának is csak a Ctv.-ben szabályozott perben, a (4) bekezdésben meghatározott semmisségi okokból van helye, mégpedig a Tanács 1. társasági jogi irányelve (68/151/EGK) által taxatív meg határozott okokból.¹⁴³ Ekkor ugyanis a cégjegyzék közhitelességi elve erősebb az anyagi jogi érvénytelenségnél, amelyet részben a jogerős cégbejegyzés orvosolt, illetve törvényességi felügyeleti eljárás keretében orvosolható.¹⁴⁴

A per célja:

„Az érvénytelenségi perek célja az, hogy a törvényben meghatározott okok folytán jogszabályba ütköző, semmis társasági szerződések alapján ne működhessenek gazdasági

¹⁴⁰ Gt. 12. §-hoz fűzött Miniszteri indokolás CD Jogtár

¹⁴¹ GÁL: Társasági jogi perek 158. p.

¹⁴² GÁL - PÁLINKÁSNE: Társasági jogi perek: 161. p.

¹⁴³ Gt. 12. §-hoz fűzött Miniszteri indokolás CD Jogtár

¹⁴⁴ SÁRKÖZY: Társasági törvény, cégtörvény 2006-2007. 78. p.

társaságok.”¹⁴⁵ Ezt a tétel a gazdasági társaságok érdekeinek figyelembevételével úgy hangzik, hogy az ilyen perek elsődleges célja az érvénytelenségi okok kiküszöbölése.¹⁴⁶

Az eljárás tárgya:

Az eljárás tárgyát csak a létesítő okirat képezi. Vagyis a cégbírósághoz benyújtott egyéb mellékletek, mint például a tagjegyzék, tőkeemelésről döntő alapítói határozat nem.¹⁴⁷ Hiszen a Gt.-ben és Ctv.-ben szereplő létesítő okirat kifejezés nem értelmezhető kiterjesztően.

Megjegyzendő, hogy az itt szabályozott perfajtának már nem tárgya a cégbíróság eljárása, illetve bejegyző végzése.¹⁴⁸

Alkalmazandó jogszabályok:

A társasági szerződés érvénytelenségének okai anyagi jogi előírások¹⁴⁹ és nem az eljárásjogi szabályok között vannak szabályozva. Ezért az érvénytelenségi okok fennállását a társasági szerződés megkötésének időpontjában kell vizsgálni.¹⁵⁰ Ezt támasztja alá a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata is: A Legf.Bír.Pf.VI.20.615/1997. számú eset kimondja: „Egy társasági szerződés érvényességét mindig a megkötéskor hatályos jogszabályok alapján kell megítélni.” Vagy a Legf.Bír.Cgf.VII.30.146/1995. számú eset a következőt állapítja meg: „A cégalapítás jogszerűségének vizsgálata során az alapításkor hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni.”

Vizsont találunk ezzel ellentétes felfogást is a jogirodalomban (pl.: Sárközy Tamás¹⁵¹, Bodor Mária¹⁵²) és a jogalkalmazói gyakorlatban is (pl.: EBH2001. 443. II., BH2001.183.). Mivel a miniszteri indokolás is ezt az álláspontot képviseli, ezért meg kell állapítanunk, hogy az érvénytelenség fennállását vagy fenn nem állását a keresetlevél benyújtásának időpontjában fennálló jogi helyzet szerint kell elbírálni.

Általánosságban megjegyezzük, hogy a korábbi, akkor még régi Ctv.-ben elhelyezett rendelkezések ugyanazon elvi alapokon álltak, mint a Gt. és Ctv., ezért irányadónak kell tekinteni az e körben hozott legfelsőbb bírósági döntéseket is. (pl.: EBH1999.31., Legf.Bír.Gf.II.30.964/1995/5.)

Érvénytelenségi okok:

¹⁴⁵ BODOR: Társasági szerződések érvénytelenségének ... 3. p.

¹⁴⁶ tekintettel a Gt. 12. §-hoz fűzött Miniszteri indoklásra CD Jogtár

¹⁴⁷ SÁRKÖZY: Társasági törvény, cégtörvény 2006-2007. 643-644. p., Legf.BírGf.II.30.964/1999/5.

¹⁴⁸ Ctv. 69. §-hoz fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

¹⁴⁹ Gt. 12. §-hoz fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

¹⁵⁰ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 54. p.

¹⁵¹ SÁRKÖZY: Gazdasági társaságok nagy kézikönyve 509. p.

¹⁵² BODOR: A korlátolt felelősségű társaság 126. p.

Ahogy fentebb már említettük, a cég bejegyzését követően nincs mód a társasági szerződés megtámadására (Ptk.-beli megtámadhatósági okokra hivatkozással). Ezt támasztja alá a Legf.Bír.Gf.VII.30.389/2001./9., és a Legf.Bír.Gfv.X30.198/2000/5. számú eset is.

A Gt. a Ptk. normáitól eltérően szabályozza a létesítő okirat érvénytelenségét, hiszen (mint ahogy a Legfelsőbb Bíróság a Gf.II.32.432/92/5. számú esetében kimondta) a társasági jogviszony jellegzetessége ugyanis, hogy a társasági szerződéssel a felek nem csupán egymás között egyeztek meg, hanem a szerződésre alapított cégbejegyzés folytán az érvénytelen szerződésnek a különleges produktumaként egy önálló társaság is létrejött.

Az érvénytelenség okainak meghatározásánál a jogalkotó az Európai Közösségek Tanácsának 1. számú irányelvében - 68/151/EGK - foglaltakat követte. Az Irányelv 11. cikk (2) bekezdése határozza meg azokat az eseteket, amelyeket a Gt. adaptált. Az Irányelv kimondja azt is, hogy a meghatározott semmisségi okokon kívül a társaságok nemlétezését, abszolút, vagy relatív semmisségét, illetve semmissé nyilvánítását egyéb okok nem indokolhatják. Azt, hogy a létesítő okirat érvénytelenségének megállapítására a cégbejegyzést követően csak a taxatív felsorolt törvényi okok vezethetnek, több fellebbviteli döntés hangsúlyozza, például Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.41.519/2003/4., 16.Gf.41.877/2003/5. vagy a 10.Gf.40.354/2005/4., továbbá a Legfelsőbb Bíróság Gf.VII.33.230/1998/3.számú esete.

A Gt. a semmisségi okokat az alábbiakban állapítja meg:

a) Alaki hiányok

A Gt. 11. § (3) bekezdése alapján a társasági szerződést ügyvéd¹⁵³, illetve az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba vagy közjegyző¹⁵⁴ által készített közokiratba kell foglalni. A szerződést valamennyi tagnak alá kell írnia (ez a rendelkezés nem vonatkozik a nyilvánosan alapított részvénytársaságra).

A fentiek alapján érvénytelen a társasági szerződés, amennyiben a társasági szerződés ügyvédi, illetve az alapító jogtanácsosa általi ellenjegyzésére vagy közjegyzői okiratba foglalására nem került sor. Ez az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető.¹⁵⁵

Viszont bármelyik tag aláírásának hiánya nem eredményezi a cégalapítás érvénytelenségét, létre nem jöttét. Csak arra van lehetőség az EBH2001.443. számú eset alapján, hogy a bíróság megállapítsa, hogy a létesítő okiratot alá nem író személy nem tagja a gazdasági társaságnak.

b) Tartalmi hiányok

¹⁵³ Alkalmazott ügyvédekre vonatkozóan lásd: Magyar Ügyvédi Kamara Elnöksége 1/1999. (V. 3.) sz. állásfoglalása

¹⁵⁴ Lásd erre: Legf.Bír.Cgf.II.33.471/1998/.3.

¹⁵⁵ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 54. p.

A Gt. 12. § (1) bekezdése tételesen meghatározza a társasági szerződés kötelező tartalmi elemeit.¹⁵⁶ Ezen kötelező elemek közül négy lényegi ismerv hiánya eredményezi a társasági szerződés semmisségét:

- a társaság cégneve
- a főtevékenysége
- a jegyzett tőkéje
- a tagok (részvényesek) vagyoni hozzájárulásának mértéke

A társasági vagyon mértékének hiánya miatt állapította meg az érvénytelenséget a Legfelsőbb Bíróság, mint másodfokú bíróság a Legf.Bír.Gfv.X.33.351/1995. számú jogesetben.¹⁵⁷ Fordított példaként szolgál a BH1996. 376. számú eset, ahol a bíróság megállapította, hogy nem eredményezi a betéti társaság társasági szerződésének érvénytelenségét az, ha ebből a beltag e jogviszonyának egyes elemei, illetőleg a képviseleti jogosultságával összefüggő esetleges kizáró okok nem állapíthatók meg, mivel ezek a társasági szerződés kötelező tartalmi elemeit nem képezik.

Az érvénytelenség szintén kiküszöbölhető.¹⁵⁸

c) A tevékenységi kör jogellenessége

Társasági szerződés érvénytelenségét eredményezi, ha a társaság tevékenységi köre, vagyis a gazdasági társaság célja jogszabályba ütközik. Az érvénytelenség szintén kiküszöbölhető.¹⁵⁹

A Legfelsőbb Bíróság ezzel kapcsolatban a Gf.I.31.378/1997. számú döntésében a következőket állapította meg: Nem teszi érvénytelenné a szerződést, ha az abban vállalt tevékenység a cégjegyzékbe nem került bevezetésre. A szerződés csak akkor lesz semmis, ha tiltott tevékenység végzésére irányul, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni akkor, ha a kötelezett a tevékenységhez szükséges tőzsdefelügyeleti engedéllyel nem rendelkezett.

Amennyiben a társasági szerződésben olyan tevékenységet tüntetnek fel, amely nem ellentétes a jogszabályokkal, viszont a társaság, ettől eltérve, jogellenes tevékenységet fejt ki, az érvénytelenség megállapítására nincs mód. A társasággal szemben erre hivatkozással törvényességi

¹⁵⁶ 12. § (1) A társasági szerződésben meg kell határozni:

a) a gazdasági társaság cégnevét és székhelyét;
b) a gazdasági társaság tagjait, mégpedig - ha a törvény másképp nem rendelkezik - nevük (cégnevük) és lakóhelyük (székhelyük), a természetes személy tag anyja nevének, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámának (nyilvántartási számának) feltüntetésével;
c) a gazdasági társaság főtevékenységét és azon tevékenységeket, amelyeket a társaság a cégjegyzékben feltüntetni kíván;
d) a társaság jegyzett tőkéjét, az egyes tagok vagyoni hozzájárulását, valamint a jegyzett tőke rendelkezésre bocsátásának módját és idejét;
e) a társaság képviseletét, ideértve a cégjegyzés módját;
f) a tagok (részvényesek) által kijelölt első vezető tisztségviselők, illetve - ha a társaságnál működik felügyelőbizottság, illetve könyvvizsgáló - az első felügyelőbizottsági tagok és az első könyvvizsgáló nevét (lakóhelyét, székhelyét), továbbá a természetes személy anyja nevét, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámát (nyilvántartási számát);
g) a gazdasági társaság működésének időtartamát, ha a társaságot határozott időre alapítják; valamint
h) mindazt, amit e törvény az egyes társasági formáknál kötelezően előír.

¹⁵⁷ Lásd még: BH1997. 549.

¹⁵⁸ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 54. p.

¹⁵⁹ *Idem*, 54. p.

felügyeleti eljárást lehet kezdeményezni a cégbíróságnál (illetve egyéb szervek előtt hatósági eljárást). Ha a foganatosított intézkedések ellenére a törvényes működést nem állítják helyre, törvényességi felügyeleti intézkedésként a gazdasági társaság megszüntetésére is sor kerülhet. Ez azonban nem azonos az érvénytelenségi perben hozott döntéssel.¹⁶⁰

d) Cselekvőképesség hiánya

Ez az elem abszolút érvénytelenségi ok, vagyis az érvénytelenség nem orvosolható.¹⁶¹ A Gt. kimondja, hogy érvénytelen a társasági szerződés, ha a társaság alapításában részt vevő valamennyi tag/résztvényes cselekvőképtelen volt. Tehát nem jöhet létre érvényesen gazdasági társaság, ha alapítói valamennyien 14 év alatti vagy gondnokság alatt álló személyek voltak, de abban az esetben sem, ha a szerződés aláírásának időpontjában a szerződést aláírók valamennyien például kábítószer, vagy alkohol hatása alatt álltak.¹⁶²

Annak viszont nincs akadálya, hogy a társaságnak cselekvőképtelen, vagy korlátozottan cselekvőképes tagja legyen. Amennyiben ez nem érinti az összes tagot, illetve egyéb jogszabályi rendelkezés nem zárja ki (pl.: Gt. 5. § (2) bekezdés: (2) Kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.). A Legfelsőbb Bíróság Cgf.VII.31.289/1995. és a BH1998.438. számú döntés tartalmaz iránymutatást arra az esetre, ha kiskorú van a kft. alapító tagjai között.

Amennyiben az alapítók között olyan személy is volt, akinek belátási képessége a társasági szerződés aláírásakor teljesen hiányzott, arra hivatkozhat, hogy nem vált a gt. tagjává. (A létesítő okirat érvénytelenségének megállapítását nem kérheti.)

e) Tagok legkisebb létszámára vonatkozó törvényi előírások sérelme

Érvénytelen a társasági szerződés, ha a társaság alapításában részt vevők a tagok legkisebb számára vonatkozó törvényi előírásokat megsértették. A Gt. 3. § (2) bekezdése kimondja, hogy a gazdasági társaság alapításához - a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság kivételével - legalább két tag szükséges. Tehát a közkereseti társaság és a betéti társaság egy taggal nem alapítható. (Ezen társasági formáknál a személyegyesítő jelleg még erősebb, mint a kft.-nél vagy az rt.-nél.) Ez az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető.¹⁶³

A törvény egyszemélyes társaság alapítását, az egyszemélyes korlátozott felelősségű társaságokról szóló 12. társasági jogi irányelvvel is összhangban, a tagok korlátozott felelősségével működő társaságoknál, tehát a kft.-nél és az rt.-nél teszi lehetővé. Az egyszemélyes társaságokra, az 1997. évi Gt.-vel egyezően, a törvény speciális szabályokat tartalmaz (Gt. 167-170. § és Gt. 283-284. §). A speciális szabályok zömmel hitelezővédelmi indíttatásúak és felelősségnövelő jellegűek.¹⁶⁴

¹⁶⁰ SÁRKÖZY: Gazdasági társaságok nagy könyve 272. p.

¹⁶¹ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 54. p.

¹⁶² SÁRKÖZY: Gazdasági társaságok nagy kézikönyve 273. p.

¹⁶³ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 54. p.

¹⁶⁴ A Gt. 3. §-hoz fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

A többi társaság egy taggal nem alapítható, illetve ha a működés közben csökken a tagok száma egyre, úgy a társaságot meg kell szüntetni, kivéve, ha új tagok bevonásával az átmeneti egyszemélyességet többszemélyessé lehet változtatni.¹⁶⁵ A közkereseti társaság vonatkozásában a Gt. 105. § (1) bekezdése rendelkezik erről: Ha tagsági jogviszony megszűnése folytán a társaság tagjainak száma egy főre csökken, a társaság csak akkor szűnik meg, ha hat hónapos jogvesztő határidőn belül nem jelentenek be a cégbíróságnál új tagot. Míg a betéti társaságnál a Gt. 110. § (1) bekezdése: Ha a társaságból valamennyi beltág vagy valamennyi kültag kiválik, a társaság az utolsó beltág vagy az utolsó kültag kiválásától számított hat hónapos jogvesztő határidő elteltével megszűnik, kivéve, ha a társaság e határidőn belül a társasági szerződése módosításával a betéti társaságként vagy közkereseti társaságként való működés törvényes feltételeit megteremti, és ezt a változást a cégbíróságnak bejelenti.

f) A tőke (induló vagy) legkisebb összegére vonatkozó törvényi előírások sérelme

A Gt. a közkereseti és betéti társaságoknál nem írja elő, hogy milyen minimális tőkével lehet a társaságot létrehozni. Ennek legfőbb oka, hogy a tagok (legalább egy tag) személyes, korlátlan helytállási kötelezettsége elegendő biztosítékot ad a társaság tartozásaiért. A korlátozott felelősséggel működő tőkeegyesítő társaságoknál viszont kardinális kérdés a társaság vagyona (a hitelezők védelme szempontjából). A Gt. 114. § (1) bekezdés alapján korlátozott felelősségű társaságnál a törzstőke összege nem lehet kevesebb ötszázezer forintnál. A Gt. 207. § (1) bekezdés szerint pedig a részvénytársaságnál alaptőkéje nem lehet kevesebb ötmillió forintnál.

A Gt. a fentiek miatt úgy rendelkezik, hogy semmis az a társasági szerződés a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság esetében, ha a jegyzett tőke legkisebb összegére vonatkozó törvényi előírásokat megszegték.

Felek:

– **Felperesi legitimáció:** A szóban forgó per felperese lehet:

- i. az ügyész, ezt támasztja alá a BH2000. 310. számú eset II. megállapítása is
- ii. illetve, aki jogi érdekét valószínűsíti, vagyis aki az eljárás eredményeként kötelezettségtől szabadul meg, jogot szerez vagy a döntés egyéb módon jogviszonyára kihat.¹⁶⁶

A jogi érdek fogalmát a bírói gyakorlat dolgozta ki, pl. a Legf.Bír.Cgf.VII.33.251/1996, KGD1998.49., a BH2001.388., Legf.Bír.Gf.I.31.030/2000., a BH2001. 335 számú esetben.

A Legfelsőbb Bíróság Gf.II.31.667/1997. számú elvi határozatból (BH1998. 549.) kiderül, hogy ha a felperes gazdasági társaság keresete a saját társasági szerződése érvénytelenségének

¹⁶⁵ *Idem*

¹⁶⁶ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 54. p.

megállapítására irányul, a pert meg kell szüntetni, mert annak felperese és alperese azonos (jogi) személy. Így a társaság maga ellen nem indíthat érvénytelenségi pert.

A felperesi perlési jogosultság meglétének ellenőrzése különös hangsúlyt kap. Amennyiben a keresetlevélből egyértelműen kiderül a felperes jogi érdekelttségének hiánya, akkor a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja szerint elutasításnak van helye. Ha ez a per folyamán derül ki, akkor permegszüntető végzést kell hozni a Pp.157. § a) pontja alapján.

- **Alperesi legitimáció:** A per alperese az a gazdasági társaság lesz, amelynek létesítő okiratának érvénytelenségének megállapítását kéri.¹⁶⁷ Ezt támasztja alá a Legfelsőbb Bíróság Gf.VII.31.672/1998. számú elvi határozata is: A társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti pert a társasággal, és nem a szerződést aláíró tagokkal szemben kell megindítani.¹⁶⁸

Amennyiben a per a szétválás folytán létrejött valamely cég ellen indul, a perben szétváló cég valamennyi jogutódjának perbenállása kötelező. Ezesetben a perre a jogelőd cég székhelye szerinti bíróság illetékes.¹⁶⁹

A BH2000. 310. számú eset alapján az átalakulás esetében a jogelőd cégnél történt valamely jogszabálysértésre (adott esetben törzstőke érvénytelen emelésére) a jogutód társasági szerződésével kapcsolatban már nem lehet hivatkozni.

A kereset benyújtásának határideje:

A Ctv. 69. § (1) bekezdése alapján a cég bejegyzését követően a cég alapítása érvénytelenségének megállapítása iránt a cég bejegyzését elrendelő végzés Céglételezésben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül indítható per.

A határidő e perfajtában jogvesztő. Tehát a keresetlevélnek az utolsó napon hivatalos időben meg kell érkeznie a bíróságra. Ha az utolsó nap munkaszüneti nap, a Ptké. 3. §-a értelmében a határidő meghosszabbodik, és a következő munkanapon - a hivatali órák végeztével - jár le. Ezt támasztja alá a Legf.Bír.Gfv.VII.32.954/1999. - BH2001.186. szám alatt közzétett döntés is.

Hatáskör, illetékesség:

A Ctv. 69. § alapján indítható perek a megyei (fővárosi) bíróság elsőfokú hatáskörébe tartoznak a Pp. 23. § (1) bekezdés eb) pontja értelmében. Tulajdonképpen ezt a hatásköri szabályt ismétli meg a Ctv. 69. § (1) bekezdése. Viszont a Ctv. 69. §-a illetékesség kérdését is konkretizálja, vagyis a cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság előtt indítható per.

A céggel kapcsolatos ügyekben a székhely jelentőségét az adja, hogy a székhely szerinti cégbíróságon állnak rendelkezésre a céggel kapcsolatos eredeti cégnyilvántartási iratok. A perbíróságnak lehetősége nyílik a cégiratok közvetlen betekintésére.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Ezt maga a Ctv. 69. § (1) bekezdése is kimondja.

¹⁶⁸ Lásd még: EBH1999.131.

¹⁶⁹ EBH2000.227.

¹⁷⁰ GÁL: Társasági jogi perek 179-180. p.

A megyei (fővárosi) bíróság soron kívül jár el.

Pertárgyérték, illeték:

„A bejegyzés előtt indítható érvénytelenségi per” című fejezet azonos alcíménél leírtakhoz hasonlóan:

A Pp. 24. § (1) bekezdés alapján a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke irányadó. A létesítő okirat, mint bonyolult jogviszony-rendszert keletkeztető organizációs szerződés esetében a szolgáltatás, ellenszolgáltatás értéke megállapíthatatlan. A meg nem határozható perértékű ügyekben az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (3) bekezdés b) pontja alapján 350 000,- Ft a perérték.¹⁷¹

Az Itv. 42. § (1) bekezdés a) pontja szerint a kereseti illeték peres eljárásban a perérték 6%, de legalább 7000 forint. A 350 000,- Ft-os perérték esetén az érvénytelenségi keresetre 21 000,- Ft értékű eljárási illetéket kell illetékbélyegben leróni.

A bíróság határozata:

a) A bíróság a keresetet ítélettel **elutasítja**, ha azt megalapozatlannak találja.

b) A kereset megalapozottsága esetén:

– A bíróság döntése, ha az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető

Ha a bíróság megállapítja a társasági szerződés érvénytelenségét Gt. 12. § (4) bekezdése szerint, akkor elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető-e.¹⁷²

Ha reparációra van lehetőség, akkor a Ctv. 69. § szerint megfelelő határidő tűzésével felhívja a céget az érvénytelenségi ok megszüntetéséhez szükséges intézkedések megtételére.

A. Ha az alperes a per során az érvénytelenséget orvosolja, a bíróság az ítéletében csak az érvénytelenség tényét (a jogszabálysértést) állapítja meg és felhívja a cégbíróságot a 66. § (2) bekezdésében foglalt intézkedések megtételére:¹⁷³

- törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva hivatalból jegyezze be vagy törölje az érintett cégszót,
- vagy - indokolt esetben - hívja fel a céget a bejegyzéshez szükséges további adatok bejelentésére, illetve a törvényes állapot helyreállításához szükséges intézkedések megtételére.¹⁷⁴

B. Ha a felhívás nem vezetett eredményre, akkor a bíróság a cégalapítást érvénytelennek nyilvánítja, és a társasági szerződést az ítéletében megállapított időpontig a létesítő okiratot hatályossá nyilvánítja. Ez az időpont nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre

¹⁷¹ 39. § (3) b) a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróság előtt:
- első fokon indult peres eljárásban 350 000 forint

¹⁷² Gt. 12. §-hoz fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

¹⁷³ Ctv. 69. § (3)

¹⁷⁴ Ctv. 66. § (2)

emelkedésétől számított kilencven nap. Annak viszont nincs akadálya, hogy a hatályossá nyilvánítás és majd a megszüntetés időpontja például az ítélet jogerőre emelkedésének napja legyen. 2006 előtt is ez volt a kialakult bírósági gyakorlat.¹⁷⁵ Kiemelendő, hogy a hatályossá nyilvánítás nem teszi az érvénytelen szerződést érvényessé, csak arra szolgál, hogy a felek el tudjanak egymással számolni.¹⁷⁶

A Gt. 12. § (6) bekezdése szerint a társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása nem érinti azon kötelezettségek fennállását, amelyek a társaság terhére vagy javára az érvénytelenség megállapításáig keletkeztek.

A perbíróság értesíti a cégbíróságot határozatáról, megküldi részére is az ítéletet. Felhívja, hogy a cég megszűntnek nyilvánításával kapcsolatos eljárást folytassa le és ehhez kapcsolódóan végelszámolási eljárás vagy felszámolási eljárás lefolytatása iránti intézkedéseket tegye meg. A cégbíróság a cég megszűntnek nyilvánítási időpontját a bírósági ítéletben megállapított hatályossági időponttal azonos időpontban határozza meg. (Ctv. 69. § (4) bekezdés)

Végelszámolás alatt a Ctv. VIII. fejezet 7. címe alatti kényszer-végelszámolást kell érteni. Ugyanis a peres bíróság határozatának végrehajtása egy sajátos törvényességi felügyeleti eljárásnak minősül. Így alkalmazásra kerülnek a Ctv. 116-118. §-ai. A végelszámolót a cégbíróság fogja kirendelni.¹⁷⁷

– A bíróság döntése, ha az érvénytelenségi ok nem szüntethető meg

Amennyiben az érvénytelenségi ok nem orvosolható, például a Gt. 12. § (4) bekezdés d) pont szerinti abszolút érvénytelenségi ok esetében, a perbíróság a B. pontnak¹⁷⁸ megfelelően a cégalapítás érvénytelenségét megállapítja, a létesítő okiratot az ott leírtaknak megfelelően bizonyos időpontig hatályossá nyilvánítja, illetve a további intézkedések megtétele végett a jogerős ítéletet a cégbíróságnak megküldi.¹⁷⁹

A cégbíróság a Ctv. 26. § (1) bekezdés g) pontja szerint az érvénytelenségi per megindítását és a per befejezését is bejegyzi a cégjegyzékbe a perbíróság értesítésének megfelelően és az ítélet rendelkező részét a Céglőnyben közzéteszi. (Ctv. 20. § (5) bekezdés c) pontja, Ctv. 71. § (3) bekezdés) Ezzel biztosítják harmadik személyek megfelelő informálását.

¹⁷⁵ BH1999.520., Legf.Bír.Gfv.X.30.895/1998.

¹⁷⁶ FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1. 55. p.

¹⁷⁷ SÁRKÖZY: A gazdasági társaságok nagy kézikönyve 510. p.

¹⁷⁸ *Supra*, 54. p.

¹⁷⁹ Lásd erre: BH2004. 193, Fővárosi Ítéltábla 10. Cgf. 41.504/2003.

Európai uniós szabályozás

Ahogy korábban már említettük a társasági szerződés érvénytelenségével az 1. számú Társasági Jogi Irányelv III. szakasza foglalkozik, „A társaság érvénytelensége” címmel. A Tanács első irányelvét 1968. március 9-én írták alá az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 58. cikkének (2) bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról. (68/151/EGK Irányelv)¹⁸⁰

A III. szakasz¹⁸¹ három témával foglalkozik:

- Az érvénytelenség megállapítására irányuló eljárás (11. cikk (1) bekezdés)
- Az érvénytelenségi okok (11. cikk (2) bekezdés és a 10 cikk)
- Az érvénytelenség jogkövetkezményei (12. cikk)

Az érvénytelenség megállapítására irányuló eljárás (11. cikk (1) bekezdés)

„Az érvénytelenséget bírósági határozatnak kell kimondania.”¹⁸² A magyar szabályozás helyesen implementálta ezt a szabályt: A Gt. 12. § (5) bekezdése a bíróság külön eljárását követeli meg.

Az érvénytelenségi okok (11. cikk (2) bekezdés és a 10 cikk)

A 11. cikk (2) bekezdése szerint az érvénytelenséget kizárólag a következő okok alapján lehet kimondani:¹⁸³

a) Létesítő okirat hiánya, létesítő okirat alakszerűségi hibái

Érvénytelen a társasági szerződés, amennyiben nem készült létesítő okirat, illetve nem tartották be az előzetes ellenőrzési eljárásra vonatkozó előírásokat, vagy a létesítő okiratot nem foglalták közokiratba. Ezzel kapcsolatban ismertetjük a 10. cikk tartalmát: Minden olyan tagállamban, ahol a társaság megalapítása feletti előzetes jogszabályok közigazgatási, hatósági vagy bírói ellenőrzésről nem rendelkeznek, a létesítő okiratot, a társaság alapszabályát, illetve ezek bármely módosítását közokiratba kell foglalni.

A magyar szabályozás ebben a kérdésben is az irányelvnek megfelelő. Hiszen létesítő okirat nélkül a társaság létre sem jöhet.¹⁸⁴ A magyar jog előzetes ellenőrzésként ismeri a hatósági engedély intézményét (alapítási engedély). Mindezek ellenére előírja a Gt. 11. § (3) bekezdése, hogy a

¹⁸⁰ Lásd erről: FÉZER: A gazdasági szféra alanyai - gazdasági társaságok 273-274. p.

FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/2. 162-163. p.

PAPP: Az Európai Unió társasági jogi normái

¹⁸¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31968L0151:HU:HTML> utolsó belépés: 2008. február 27.

¹⁸² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31968L0151:HU:HTML> utolsó belépés: 2008. február 27.

¹⁸³ Az érvénytelenségi okok részletes vizsgálatát a korábbi fejezetekben találjuk.

¹⁸⁴ Ctv. 45. § (2)

társasági szerződést közjegyző által készített közokiratba vagy ügyvéd, illetve az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni.

A Gt. 12. § (4) bekezdésének a) pontja megfelelően tartalmazza ezt az érvénytelenségi okot.

b) A társaság tevékenysége jogszabályba ütközik vagy ellentétes a közrenddel

A Gt. 12. § bekezdésének c) pontja lényegében megegyezik, (bár a közrendbe ütközést nem tartalmazza).

c) a létesítő okirat vagy az alapszabály nem tartalmazza a társaság cégnevét, a tagok vagyoni hozzájárulását, a jegyzett tőke összegét, vagy a társaság tevékenységi körét

A Gt. 12. § (4) bekezdés b) pontja az irányelv jelenleg hatályos szövegének megfelelően tartalmazza a fent megjelölt tartalmi elemeket. A korábbi megfogalmazásnál problémát jelenthetett a „társaság cégszövege” elem.

d) a tagállamoknak a jegyzett tőke legkisebb összegére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseit nem tartották be

A Gt. 12. § (4) bekezdés e) pontja megfelel az irányelv rendelkezésének. Tartalmazza ugyanis a két társasági formára való utalást, amelyiknél a Gt. meghatározza a jegyzett tőke minimális összegét. (korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság)

e) valamennyi alapító tag cselekvőképtelen

f) a társaságra vonatkozó tagállami jogszabály ellenére az alapító tagok létszáma kettőnél kevesebb

A két fenti pontnak megfelelően tartalmaz előírást a Gt. 12. § (4) bekezdés d) pontja.

Az irányelv kiegészítő szabályt tartalmaz arra nézve, hogy a fentiekben meghatározott semmisségi okokon kívül a társaságok érvénytelenségét, és relatív érvénytelenségét, illetve érvénytelenné nyilvánítását egyéb okok nem indokolhatják.

Az érvénytelenség jogkövetkezményei (12. cikk)

A 12. cikk (1) bekezdésének megfelelően a Ctv. 69. § (1) bekezdése hat hónapos jogvesztő határidőt határoz meg az érvénytelenségi kereset benyújtására.

A jogkövetkezmények vonatkozásában az irányelv elsődlegesen a társaság megszűnését írja elő. Viszont a már kifejtett okok miatt (gazdasági társaságok érdekeinek figyelembevételével) az ilyen perek elsődleges célja az érvénytelenségi okok kiküszöbölése, mint ahogy azt a Miniszteri indoklás is tartalmazza. Csak *ultima ratioként* - amennyiben az érvénytelenségi ok nem orvosolható - kerül megszüntetésre a gazdasági társaság. A magyar szabályozás véleményünk szerint helyénvaló.

A 12. cikk (5) bekezdésével összhangban a Gt. 12. § (6) bekezdése garanciális szabályt tartalmaz (a hitelezők védelme érdekében).¹⁸⁵

¹⁸⁵ 12. cikk (5) Az alaptőkében részesedéssel rendelkező tulajdonosok nem mentesülnek az általuk jegyzésre vállalt, de még nem teljesített tőke befizetésének kötelezettsége alól, amennyiben a hitelezőkkel szemben vállalt kötelezettségek ezt megkívánják.

4)

***Sui generis* érvénytelenség?**

A hagyományos polgári jogi érvénytelenség és a társasági jogi érvénytelenség több ponton is eltér egymástól:¹⁸⁶

- A polgári jogi semmisségre bárki hivatkozhat a Ptk. 234. (1) bekezdés alapján. A Ctv. 69. § (1) bekezdés 2. fordulata szerint a Gt.-beli érvénytelenségi okokra az ügyész és az hivatkozhat, aki jogos érdekét valószínűsíti
- A Ptk. szerint a semmisségre határidő nélkül lehet hivatkozni. (Ptk. 234. (1) bekezdés) A Ctv. 69. § (1) bekezdés a cég bejegyzését elrendelő végzés Cégléletről történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőt szab meg a keresetindításra.
- A Ptk. alapján a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség, azt a bíróságnak nem kell külön kimondania. (Ptk. 234. (1) bekezdés) A társasági szerződés érvénytelenségét csak bíróság mondhatja ki külön eljárás eredményeként a Ctv. 69. § és a Gt. 12. § szerint.
- A Ptk.-ban meghatározott semmisségi okok és Gt. 12. § (4) bekezdésében meghatározott érvénytelenségi okok eltérőek.
- A polgári jogban az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. Ugyanígy van ez a társasági szerződés érvénytelenségének vizsgálatakor is, azonban a perbíróság csak a keresetlevél benyújtásának időpontjában fennálló érvénytelenségi okokra hivatkozást fogadja el.
- Eltérőek az érvénytelenség megállapítása esetén a bíróság által alkalmazható jogkövetkezmények.
- A Ptk. szerint az érvénytelenség megállapítása esetén a szerződés megkötésének idejére visszamenőleges, *ex tunc*, hatállyal lesz érvénytelen. A társasági szerződés érvénytelensége esetén az érvénytelenség jogkövetkezményeit csak a jövőre nézve, vagyis *ex nunc* hatállyal, lehet megállapítani forgalombiztonsági okokból.

Következtetesként levonhatjuk, hogy a polgári jogi és a társasági jogi „semmisség” nem azonosítható egymással.

A jogirodalomban kétféle álláspont alakult ki fent részletezett helyzet megítélésére:

Nochta Tibor véleménye szerint az általános szerződés-érvénytelenségi rendelkezésekhez kellene közelíteni a társasági szerződés érvénytelenségét.¹⁸⁷

¹⁸⁶ Lásd erre: FARKAS - PAPP - STRIHÓ: Társasági jog III/1 55. p.

GÖDÖLLEI: Társasági szerződés érvénytelensége 215-216. p.

IMRE: Társasági szerződések *sui generis* érvénytelensége? 155-163. p.

¹⁸⁷ NOCHTA: Társasági jogunk néhány aktuális kérdéséről 124. p.

Imre András és Gödöllei Judit álláspontja a következő: *Sui generis*, önálló társasági jogi érvénytelenséggel állunk szemben a cégbejegyzést követően a létesítő okiratok területén. Jogalkotói feladat az, hogy részletekbe menő szabályozást nyújtson, és ezzel speciális érvénytelenség honosodjon meg.¹⁸⁸

A álláspontunk a második véleménnyel egyezik meg. Véleményünk szerint speciális érvénytelenségi konstrukcióval állunk szemben.

IV.

Cégadatot nem érintő szerződésmódosítás érvénytelensége annak bejegyzése előtt vagy után, illetve cégadat érintése esetén annak bejegyzése előtt

A hatályos jogszabályok részben eltérő módon szabályozzák a létesítő okiratok módosítása érvénytelenségének kérdését. A Ctv. és nem a Gt. tartalmazza az erre vonatkozó szabályokat. A Ctv. külön szakaszban, önálló cím alatt foglalkozik a létesítő okirat cégjegyzékadattal össze nem függő módosítása érvénytelenségének megállapításával. (A cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránt indított perekből elkülönítetten.)

Jellemzője ennek az pernek, hogy a Polgári Törvénykönyvben foglalt rendelkezések alapján a 69. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kell eljárni.¹⁸⁹ Vagyis mind semmisségi, mind megtámadási ok megalapozhatja az érvénytelenséget.

Viszont sem a Gt., sem a Ctv. nem tartalmaz a Ctv. 70. §-ához hasonló szabályt arra az esetre, ha a (cégjegyzékadattal összefüggő vagy azt nem érintő) változás bejegyzését megelőzően kéri az érvénytelenség megállapítását. Speciális szabály hiányában a generális mögöttes jogszabály, a Ptk. általános szabályai szerint kell eljárni.¹⁹⁰

Megállapíthatjuk, tehát, hogy a cégadatot nem érintő szerződésmódosítás érvénytelenségénél (annak bejegyzése előtt vagy után), illetve cégadatot érintő szerződésmódosítás érvénytelenségénél (annak bejegyzése előtt) a Ptk. általános szabályai szerint mind megtámadási, mind semmisségi okokra alapozható kereseti kérelem.¹⁹¹

A szélesebb körű perindítási lehetőségnek az az indoka, hogy a már bejegyzett cég esetében nem állnak fenn azok az érdekek, amelyek a létesítő okirat tartalmának vitatását kizárnák, az esetleges érvénytelenség megállapítása a cég létét nem fenyegeti.¹⁹²

Társasági szerződés cégjegyzékadatot nem érintő módosításának érvénytelensége - A perindítás szabályai

¹⁸⁸ IMRE: Társasági szerződések *sui generis* érvénytelensége? 162. p.
GÖDÖLLEI: Társasági szerződések érvénytelensége 216. p.

¹⁸⁹ Ctv. 70. § (1) bekezdés

¹⁹⁰ Gt. 9. § (2) bekezdés, és az ahhoz fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

¹⁹¹ SÁRKÖZY: Gazdasági társaságok nagy kézikönyve 273-274. p.

¹⁹² Ctv. 70. § (1) bekezdéshez fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

A Ptk. általános szabályai szerint alakul a perindítás. Viszont a gyakorlati tapasztalatok arra mutatnak, hogy az ilyen perindítást a cégek esetében a Ptk. szabályaitól bizonyos eltérésekkel lehet megengedni. (A szabályozás lényegében visszautal a korábban leírtakhoz, ezért mellőzzük az újbóli, részletes kifejtést.)

Felek:

A „bárki” fogalmát a bírói gyakorlat igen helyesen egyre inkább közelíti a konkrét jogi érdekekkel rendelkező személyek felé a perbeli jogképesség fogalmával is operálva. Ennek ellenére célszerű a törvényben, mint külön törvényben kifejezetten rendelkezni a perindításra jogosultak személyéről.¹⁹³ Tehát a felperes lehet az ügyész és az, aki jogi érdekét valószínűsíti. A per alperese maga a társaság.

Hatáskör, illetékesség, per tárgya:

A perre a társaság székhelye szerinti megyei (fővárosi) bíróság az illetékes. A per tárgya, a társasági szerződésnek valamely Ptk.-ba ütköző adata, rendelkezése.

A kereset benyújtásának határideje:

Ha a bejegyzés már megindult, a bejegyzést elrendelő végzés Céglétrehozásban történt közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül van lehetőség.

A bíróság határozata:

A kereset megalapozottsága esetén:

– A bíróság döntése, ha az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető

Ha az érvénytelenség oka kiküszöbölhető, a cég az ezzel kapcsolatos felhívásának eleget tesz, a bíróság csak az érvénytelenség tényét állapítja meg és a cégbíróságot a Ctv. 66. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával felhívja a szükséges intézkedések megtételére.

– A bíróság döntése, ha az érvénytelenségi ok nem orvosolható

Ebben az esetben a létesítő okirat módosításának érvénytelenségét megállapítja, és azt az ítéletben meghatározott időpontig hatályossá nyilvánítja. (Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított legfeljebb kilencvenedik nap.) A perbíróság egyúttal a Ctv. 66. § (2) bekezdésének megfelelően felhívja a cégbíróságot a szükséges intézkedések megtételére. (Természetesen ilyen esetben nincs szó a megszűntnek nyilvánításról.)

Társasági szerződés cégadatokat érintő módosításának érvénytelensége a bejegyzés előtt - A perindítás szabályai

¹⁹³ Ctv. 70. § (1) bekezdéshez fűzött Miniszteri indoklás CD Jogtár

A per megindítására jogosult az ügyész és az, aki jogi érdekét valószínűsíti. A per alperese maga a társaság. A perre a társaság székhelye szerinti megyei (fővárosi) bíróság az illetékes. A per tárgya, a társasági szerződésnek valamely érvénytelen rendelkezése (Ptk.-ba ütközik), amely vagy érint cégadatot vagy nem. A per megindítására addig van lehetőség a cégadat érintettsége esetén, amíg a bejegyzés nem történt meg. Ha a változás bejegyzését a cégbíróság fogatosítja, a perlésre már csak cégadatot nem érintő érvénytelenség esetén kerülhet sor.

Ha a bíróság az érvénytelenséget megállapítja, az érvénytelenné nyilvánított okirat alapján bejegyzésre nem kerülhet sor. Az ilyen okiraton alapuló változásbejegyzési kérelmet a cégbíróság el fogja utasítani.

V.

Érvénytelenség a cégjegyzékben szereplő megváltozott cégadat vonatkozásában

Az érvénytelenségi perek csoportjánál sem a Gt., sem a Ctv. nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy milyen jogorvoslati eszköz áll rendelkezésre, ha a társasági szerződés módosításának egy olyan rendelkezése érvénytelen, amely cégjegyzéki adatot érint. Ebből következik, hogy önálló érvénytelenségi per nem indítható ilyen esetben. Az érvénytelenség kiküszöbölésére a Ctv. 68. §-a ad lehetőséget, a (cégbejegyzést) változásbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti pereknél.¹⁹⁴

(A bíróság ítéletét minden esetben megküldi a cégbíróságnak is, amely a Céglőnyben közlést az ítélet rendelkező részét.)

A módosítások nagyrészt a legfőbb szerv ülésén hozott társasági határozattal történnek. A jogsértő társasági határozatok bírósági felülvizsgálatára, és hatályon kívül helyezésére a Gt. 45-46. §-a biztosít lehetőséget.

¹⁹⁴ SÁRKÖZY: Gazdasági társaságok nagy kézikönyve 274. p.

Összefoglaló táblázat az érvénytelenségi okokról

Az érvénytelenség anyagi jogi szabályozása ¹⁹⁵			
Létesítő okirat érvénytelenségének esetei			
Cégbejegyzés előtt		Cégbejegyzést követően	
Ptk szabályai szerint (Gt. 12.§ (3) bekezdés)		Gt. Szabályai szerint (Gt. 12. § (4) bekezdés)	
Semmisség	Megtámadhatóság	Semmisség	
Okai: d) Az akarat hibái ☐ Cselekvőképesség hiánya és korlátozottsága ☐ Színlelt szerződés ☐ Fizikai kényszer ☐ Álképviselet e) Szerződési nyilatkozat hibái f) A célzott joghatás hibája ☐ Jogszabályba ütközés ☐ A jogszabály megkerülése ☐ Jóerköcsbe ütközés ☐ Uzsora ☐ Lehetetlen szerződés ☐ tisztességtelen ÁSZF	Okai: c) Az akaratban fellelhető megtámadási okok a. A tévedés b. Megtévesztés c. Jogellenes fenyegetés d) A célzott joghatás hibájában rejlő megtámadási okok a. Az objektív értékaránytalanság b. tisztességtelen ÁSZF	Okai: ☐ ellenjegyzés vagy közokirat hiánya ☐ cégnév, főtevékenység, jegyzett tőke, tagok vagyoni hozzájárulásának hiánya ☐ jogszabályba ütköző tevékenységi kör ☐ tagok létszámára vonatkozó szabályok megsértése ☐ valamennyi alapító cselekvőképtelensége ☐ kft., rt. esetén tőkeminimum megszegése	
Létesítő okirat módosítása érvénytelenségének esetei			
Cégbejegyzés előtt vagy után, ha a változás cégbejegyzési adatot nem érint		Cégbejegyzés előtt, ha a változás cégbejegyzési adatot érint	
Ptk. illetve a Ctv. 70. § (1) bekezdés szerint		Gt. 9. § (2) bekezdése és a Ptk. szerint	
Semmisség	Megtámadhatóság	Semmisség	Megtámadhatóság
Okai: Azonosak a cégbejegyzés előtti létesítő okirat érvénytelenségénél írtakkal	Okai: Azonosak a cégbejegyzés előtti létesítő okirat érvénytelenségénél írtakkal	Okai: Azonosak a cégbejegyzés előtti létesítő okirat érvénytelenségénél írtakkal	Okai: Azonosak a cégbejegyzés előtti létesítő okirat érvénytelenségénél írtakkal

¹⁹⁵ SÁRKÖZY: Gazdasági társaságok nagy kézikönyve 275. p. alapján

Záró gondolatok

Fontos kiemelni, hogy a társasági szerződés érvénytelensége kapcsán négy esetkört kellett vizsgálnunk:

- Társasági szerződés (létesítő okirat) érvénytelenségének megállapítása cégbejegyzés előtt
- Társasági szerződés érvénytelenségének megállapítása a cég bejegyzését követően
- Olyan gazdasági társaság, amelynek jogképességét az állam már elismerte, társasági szerződés módosításának érvénytelenségének megállapítása a módosítás bejegyzése előtt, illetve azt követően, és az cégjegyzékbe bejegyzett cégadatot nem érint
- Társasági szerződés módosítása érvénytelenségének megállapítása már bejegyzett módosítás esetén, és ez érinti a cégjegyzékben szereplő cégadatokot

A négy esettel kapcsolatban részletes bemutatásra került a hatályos szabályozás, illetve mindegyik esetben részletesen foglalkoztunk a különböző érvénytelenségi okok alkalmazhatóságával. Legfőbb megállapításunknak a „Sui generis érvénytelenség?” című fejezetben tett végkövetkeztetést tartjuk: Véleményünk szerint speciális érvénytelenségi konstrukcióval, *sui generis*, önálló társasági jogi érvénytelenséggel állunk szemben.

Rövidítések

BDT	Bírósági Döntések Tára
Bt.	Betéti társaság
BH	Bírósági Határozat
EBH	Legfelsőbb Bíróság elvi határozata
Idem.	Latin - „ugyanaz”, „mint az előző”
Gf., Pf.	A Legfelsőbb Bíróság peres eljárásban hozott másodfokú határozata
Cgf.	A Legfelsőbb Bíróság cégügyben hozott másodfokú határozata.
Gfv., Pfv.	A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság felülvizsgálati ügyben hozott határozata, ha a jogerős határozatot megyei bíróság hozta.
Gfv. X. Pfv. X.	A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság felülvizsgálati ügyben hozott határozata, ha a jogerős határozatot másodfokon a Legfelsőbb Bíróság hozta.
Kft.	Korlátolt felelősségű társaság
KGD	Közigazgatási és Gazdaági Döntvénytár
LB	Legfelsőbb Bíróság
Rt.	Részvénytársaság
Supra	Latin - „mint ahogy fentebb”

Felhasznált irodalom

- Bíró György: Kötelmi jog, közös szabályok, szerződésstan, egyetemi tankönyv, „Novotni Alapítvány a Magánjog fejlesztéséért” Kiadó, Miskolc, 2006.
- Bíró György: A kötelmi jog és a szerződésstan közös szabályai, „Novotni Alapítvány a Magánjog fejlesztéséért” Kiadó, Miskolc, 1999.
- Farkas Csaba - Papp Tekla - Strihó Krisztina: Társasági jog III/1 A gazdasági társaságok közös szabályai, egyetemi jegyzet, Szeged, 2007.
- Dr. Gál Judit - Pálincásné Dr. Mika Ágnes: Társasági jogi perek 2007., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2007.
- Társasági törvény, Cégtörvény 2006-2007, Szerkesztő: Sárközy Tamás, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2007.
- A gazdasági társaságok nagy kézikönyve, Lektor: Dr. Sárközy Tamás, Complex Kiadó Kft., Budapest, 2007.
- Bodor Mária: A korlátolt felelősségű társaság, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2001.
- Fazekas Judit - Harsányi Gyöngyi - Miskolczi Bodnár Péter - Újváriné Antal Edit: Társasági jog és konszernjog, Unió Kiadó 2002.
- Dr. Török Gábor: A magyar társasági jog alapjai, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2006.
- Dr. Lemák Ella: Gazdasági jog, Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest, 1999.
- Sárközy Tamás: Gazdasági státuszjog, Aula Kiadó, Budapest, 2003.
- Dr. Fézer Tamás- Dr. Károlyi Géza - Dr. Petkó Mihály - Dr. Törő Emese: A Gazdasági szféra alanyai - gazdasági társaságok, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen, 2007.
- A gazdasági társaságok, Szerkesztő: Dr. Miskolczi Bodnár Péter, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1998.
- Gödöllei Judit: A társasági szerződés érvénytelensége, szakdolgozat, konzulens: Dr. Papp Tekla, egyetemi adjunktus, SZTE-ÁJTK, In: Tudományos Diákköri Szemle, Szeged, 2003.
- Dr. Zámbo Tamás: A cégperekről, Céghírnök, 1998/12.
- Dr. Bodor Mária: A társasági szerződések érvénytelenségének megállapítására irányuló perek és egyéb eljárások, Céghírnök 1999/1. szám
- Dr. Notha Tibor - Dr. Zóka Ferenc - Dr. Zumbok Ferenc: A gazdasági társaságokról szóló 2006. IV. törvény magyarázata, Magyar Hivatalos Közlönykiadó
- Farkas Csaba: Társasági jogi alapismeretek, JATEpress Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged, 2007.
- Kemenes István: A szerződés érvénytelenségének egyes kérdései a gazdasági szerződéses gyakorlatban In: Polgári Jogi Kodifikáció IV. évf. 2002/2. szám
- Társasági és cégjogi határozatok gyűjteménye, Szerkesztők: Dr. Bodor Mária, Dr. Gabányi Józsefné, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2003.

Dr. Köles Tibor - Dr. Sághy Mária: Polgári jog II., Kötelmi jog, Jogi szakvizsga kézikönyvek, Novissima Kiadó, Budapest, 2006.

Érvénytelen szerződések, összeáll: Bognár Barbara, Dér János, In: Cégvezetés különszám 1997/3. sz.
Imre András: A társasági szerződések sui generis érvénytelensége? In: Emlékkönyv dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára, Szeged, 1993. Acta Juridicia et Politica Tomus XLIII. Fasciculus 14.

Papp Tekla: Az Európai Unió társasági jogi normái Szegedi Európa-jogi Szakkönyvtár, JATEpress, Szeged, 2005.

Nochta Tibor: Társasági jogunk néhány aktuális kérdéséről In: Jogtudományi Közlöny 1994/3. szám

Felhasznált honlap:

www.eur-lex.europa.eu

Források

Jogsabály

- 1) 1959. évi IV. tv. - Polgári Törvénykönyvről
- 2) 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról
- 3) 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
- 4) 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 5) 1990. évi XCIII. törvény illetékekről
- 6) 68/151/EGK Irányelv 1. számú Társasági Jogi Irányelv

Jogalkalmazói döntések

- 1) 1/2002. PJE
- 2) BH1990. 441.
- 3) BH1991. 107.
- 4) BH2003. 160.
- 5) BH1983. 491.
- 6) BH1984. 494.
- 7) BH2004. 70.
- 8) BH1992. 592.
- 9) BH2007. 19.
- 10) BH1996. 306.
- 11) BH1993. 566.
- 12) BH1996. 376.
- 13) BH1998. 438.
- 14) BH2000. 310.
- 15) BH2001. 388.
- 16) BH2001. 335
- 17) BH2000. 310
- 18) BH 2001. 188.
- 19) BH1997. 403. III.
- 20) BH2000. 22.
- 21) BH1995. 243.
- 22) BH1992. 115.
- 23) BH1995. 115.
- 24) BH1995. 111 I.
- 25) BH 1993. 241.

- 26) BH1999. 518.
- 27) BH1998. 35.
- 28) BH1994. 553.
- 29) BH1990. 432.
- 30) BH1998. 275.
- 31) BH2003. 451.
- 32) BH2004. 141.
- 33) BH2003. 246.
- 34) BH1991. 480.
- 35) BH2001. 542
- 36) BH1994. 203.
- 37) BH1995. 43
- 38) BH2002. 276.
- 39) BH1992. 760.
- 40) BH2004. 193.
- 41) EBH1999. 31.
- 42) EBH2001. 443.
- 43) EBH2001. 443. II.
- 44) EBH2001. 443. I.
- 45) EBH2001. 436.
- 46) EBH2003. 883.
- 47) EBH1999. 131.
- 48) EBH2000. 227.
- 49) EBH2000. 307.
- 50) KGD 1998. 164
- 51) KGD1998. 62.
- 52) KGD 1994. 128.
- 53) KGD1999. 11.
- 54) KGD1995. 235.
- 55) KGD1993. 232. I.
- 56) KGD1999. 162.
- 57) KGD 2000. 286.
- 58) KGD1999. 69
- 59) KGD1993. 249.
- 60) KGD1993. 231
- 61) KGD1993. 213.
- 62) KGD1993. 1.

- 63) KGD 1999. 134.
- 64) KGD1998. 49.
- 65) KGD2000. 67.
- 66) KGD1998. 162.
- 67) KGD1998. 121.
- 68) Legf.Bír.Cgf.VII.32.678/1999.
- 69) Legf.Bír.Gf.VII.31. 071/1999/10.
- 70) Legf.Bír.Gf.II.30.964/1999/5.
- 71) Legf.Bír.Cgf.II.31.479/1992
- 72) Legf.Bír.Cgf.VII.30.241/2001/2.
- 73) Legf.Bír.Cgf.II.32.195/1992.
- 74) Legf.Bír.Cgf.II.32.642/2000/3.
- 75) Legf.Bír.Cgf.VII.32.501/2000/2.
- 76) Legf.Bír.Cgf.VII.32.501/2000/2.
- 77) Legf.Bír.Cg.törv.II.32.069/1990.
- 78) Legf.Bír.Cgf.VII.32.332/1998/3
- 79) Legf.Bír.Cgf.VII.30.930/1999.
- 80) Legf.Bír.Cgf.VII.33.359/1998/2.
- 81) Legf.Bír.Gf.II.30.964/1995/5.
- 82) Legf.Bír.Cg.törv.I.31.812/1989.
- 83) Legf.Bír.Cgf.VII.30.241/2001/2.
- 84) Legf.Bír.Cgf.VII.32.579/1999/2.
- 85) Legf.Bír.Cgf.II.30.162./2000/4.
- 86) Legf.Bír.Pfv.VIII.20.346/2005.
- 87) Legf.Bír.Pfv.V.21.399/1996.
- 88) Legf.Bír.Cgf.VII.31.492/1999/2.
- 89) Legf.Bír.Cgf.VII.30.861/1998/2.
- 90) Legf.Bír.Cgf.II.31.309/2000/2.
- 91) Legf.Bír.Cgf.VII.32.760/2000.
- 92) Legf.Bír.Pfv.VI.23.251/1996.
- 93) Legf.Bír.Pfv.V.21.399/1996.
- 94) Legf.Bír.Gfv.IV.31.682/1999.
- 95) Legf.Bír.Cgf.II.33.471/1998/.3.
- 96) Legf.Bír.Gfv.X.30.895/1998.
- 97) Legf.Bír.Pf.VI.20.615/1997.
- 98) Legf.Bír.Cgf.VII.30.146/1995.
- 99) Legf.Bír.Gfv.X30.198/2000/5.

- 100)Legf.Bír.Gfv.X.33.351/1995.
- 101)Legf.Bír.Cgf.VII.33.251/1996
- 102)Legf.Bír.Gf.I.31.030/2000.
- 103)Legf.Bír.Gf.II.31.667/1997.
- 104)Legf.Bír.Gfv.VII.32.954/1999.
- 105)Legf.Bír.Gf.VII.33.230/1998/3
- 106)Legf.Bír.Gf.I.31.378/1997.
- 107)Legf.Bír.Gf.II.31.667/1997.
- 108)Legf.Bír.Gf.VII.31.672/1998.
- 109)Legf.Bír.Gf.VII.31.207/1999.
- 110)Legf.Bír.Ggf.VII.31.888/1999/2.
- 111)Legf.Bír.Cgf.VII.30.399/1999/2.
- 112)Legf.Bír.Gfv.I.33.080/1999.
- 113)Legf.Bír.Cgf.VII.32.854/1998/6.
- 114)Legf.Bír.Cgf.VII.30.560/2001/3.
- 115)Legf.Bír.Gf.II.32.432/92/5.
- 116)Legf.Bír.Gf.VII.33.230/1998/3 .
- 117)Legf.Bír.Gf.VII.30.389/2001./9.
- 118)Fővárosi Ítéltábla 10.Cgf.41.504/2003.
- 119)Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.41.519/2003/4.
- 120)Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.41.877/2003/5.
- 121)Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.354/2005/4.
- 122)PK. 267.